

Én av fem kommuner
har god økonomi

Innbyggertapet
fortsetter

Sterk oppbremsing,
men bedre enn fryktet

Økt usikkerhet i
verdensmarkedet

Forsiktig optimisme
om gjeninnhenting

INDEKS NORDLAND

Nummer 18 – Årgang 2021

En rapport om utviklingen gjennom 2020
og utsiktene for 2021

STYRINGSGRUPPEN

Liv Bente Kristoffersen

Leder Styringsgruppen
Banksjef
DNB

Erlend Bullvåg

Prosjektleder
Handelshøgskolen
Nord universitet

Sissel Ovesen

Konstituert direktør
KPB

Monica Ahjee

Regiondirektør
Innovasjon Norge
Nordland

Daniel Bjarmann-Simonsen

Regiondirektør
NHO Nordland

Liv Rask Sørensen

Assisterende fylkesdirektør
Nordland fylkeskommune

Cathrine Stavnes

Fylkesdirektør
NAV Nordland

i

Indeks Nordland er basert på økonomiske nøkkeltall hentet fra Proff ©Forvalt sin regnskapsdatabase og bearbeidet av Indeks Nordland: www.forvalt.no. Regnskapsdatabasen produseres og utvikles av Eniro ASA. Regnskapstall for bedrifter med forretningsadresse i Nordland er inkludert, fratrukket bedrifter innen bank/finans og rene forvaltningsbedrifter. Filialers andel av morselskapet er beregnet som pro rata andel av sysselsetting i underavdelingen. Verdiskaping er beregnet som bedriftenes lønnsutgifter + EBITDA.

Statistikk for eksport, sysselsetting, jobbskaping, arbeidsledighet, lønnsutvikling og befolkning er hentet fra SSB og er bearbeidet av Indeks Nordland. Panda er brukt i forbindelse med demografiske analyser. Prognoser for utviklingen i 2021 er gjort på basis av løpende opptelling av utviklingen i 2020. Andre kilder som er benyttet er: IMDi, Miljødirektoratet og Norgeshelse. Prognoser er merket med *.

EN GRØNN TRANSFORMASJON

2020 var et krevende år. Koronapandemien brakte med seg en rekke utfordringer, samtidig viste det hvor avhengige man er av et velfungerende og bærekraftig samfunn. Ett år inn i pandemien er usikkerheten fremdeles stor, til tross for at Nordland har vært mindre rammet enn resten av landet både i form av antall smittede, arbeidsledige og konkurser. Eksporten fra fylket har i stor grad gått som normalt. Samtidig har de demografiske utfordringene blitt tydeligere, uavhengig av pandemien, med flere eldre og mer sentralisering.

Krisen har likevel vist seg å ramme noen hardere enn andre. Reiselivet har hatt det tøffeste året noen sinne, og har vært nødt til å permittere og til dels si opp ansatte. I ledighetstallene fant man i stor grad de unge og lavtlønnede. De som i utgangspunktet var mest sårbare har dermed blitt skjøvet ut av arbeidslivet, og er samtidig de som står bakerst i køen i jobbmarkedet. Det viktigste den enkelte permitterte og helt ledige kan gjøre nå er å fullføre videregående opplæring eller styrke sin kompetanse med å gjennomføre høgskole- eller universitetsutdanning. Dette er også svært viktig for utvikling av virksomhetene og for Nordlandssamfunnet. Krisen har også lært samfunnet å tenke nytt, og tvunget gjennom nyvinninger og gode ideer.

Vi må se fremover og løfte frem de mulighetene som ligger der ute. Vi har fått økt digital kompetanse og pandemien har ikke bremsset det viktige arbeidet mot et mer bærekraftig samfunn. Her vil Nordland spille en stor rolle med fylkets mange fortrinn, blant annet i form av naturressurser og ledende industrimiljøer. Nordland er et fylke som tør å satse, og offentlig sektor stiller stadig strengere krav til bærekraft i sine innkjøp. Vi må fortsette å løfte fram den innovasjonskraften som så tydelig kom fram under koronapandemien. I tiden fremover vil vi være vitner til en spennende utvikling der næringslivet tar i bruk nye metoder for å omstille seg.

Nordlandsbedriftene har vist seg svært tilpassingsdyktige og har investert store summer for å være med på utviklingen. Utallige eksempler kan trekkes fram i denne sammenhengen, både små og store prosjekter. Innovasjon Norge Nordland og Nordland fylkeskommune har bidratt stort til grønne innovasjonsprosjekter, prosjekter med et globalt

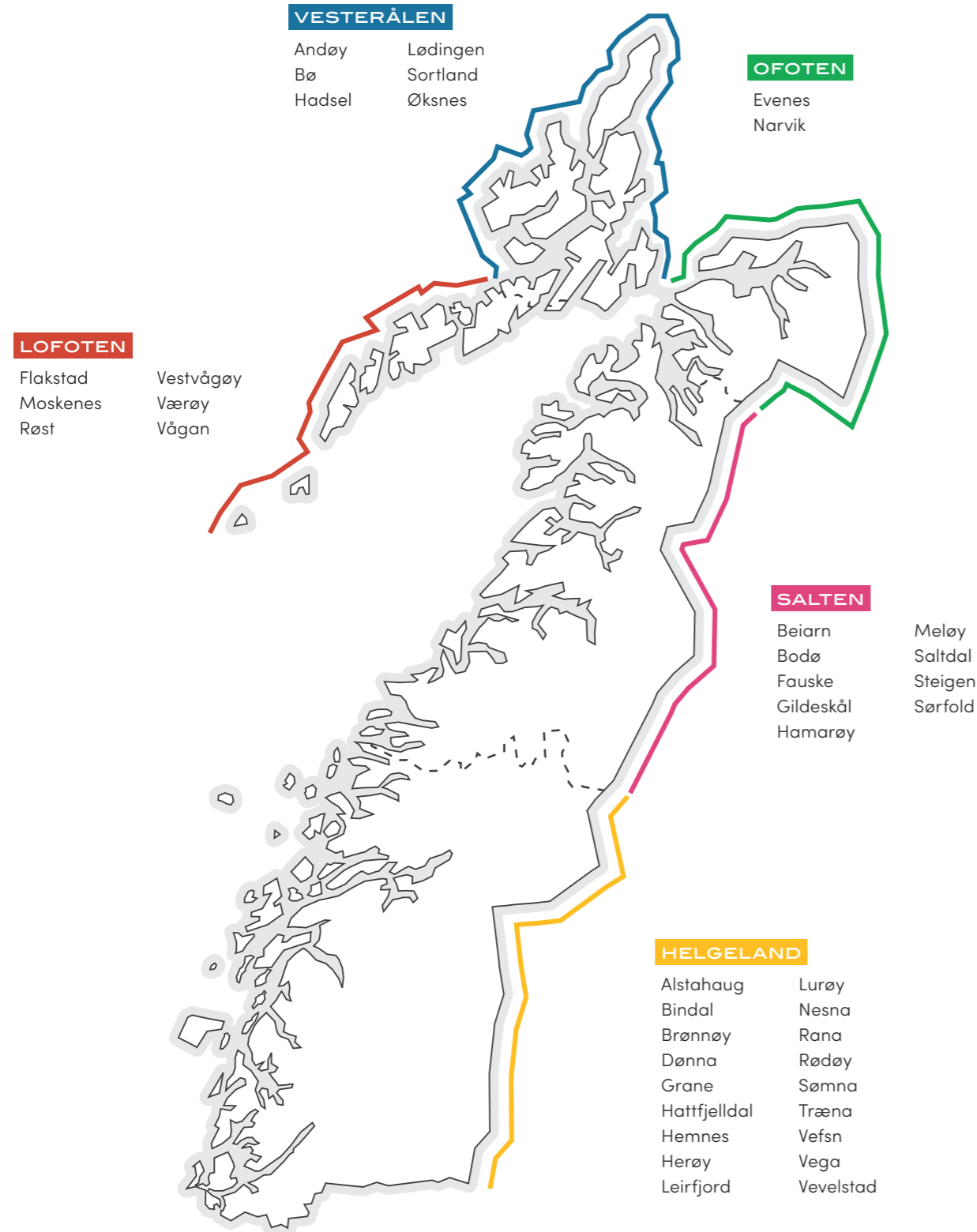
marked fra Nordland. I tillegg skaper den kraftforedlende industrien noen av Norges grønneste arbeidsplasser. Det grønne skiftet må være et skifte hvor ny kompetanse og læring hele livet står sentralt. For et par uker siden ble rapporten Prosess 21 overlevert til regjeringen. Rapporten ba rett og slett om at vi må ta på industribrillene, hvis vi skal lykkes med det grønne skiftet. Det støtter vi fullt ut.

Vi skal bygge opp et bærekraftig reiseliv etter koronaen, vi skal ta eierskap til det grønne skiftet og vi skal stå sammen. Det er denne drivkraften som skal utvikle fylket vårt videre!

Til de som vil investere – velkommen til nordområdene og velkommen til Nordland!

Styringsgruppen Indeks Nordland

REGIONENE I NORDLAND

HVORDAN BRUKE INDEKS NORDLAND

Indeks Nordland sammenligner utviklingen i fylket og dets regioner med Norge. Rapporten er lagt opp slik at hovedpoengene først er oppsummert i faktaboksene på neste side, for så å utdypes i de påfølgende kapitlene. I alle kapitler kan man sammenligne utviklingen mellom sektorer og regioner.

Du kan bruke Indeks Nordland til å:

- Få innsikt i hvordan fylket presterer og hvor Nordland er på vei
- Inspirere til stolthet og debatt
- Gi kunnskap om Nordland utenfor fylket
- Identifisere muligheter og utfordringer
- Lage målsettinger for egen bedrift

Indikatorene presenterer tallstørrelser eller indekser der utvikling sammenlignes med et fast tidspunkt. Tallene er sammenlignbare på tvers av fylker, overordnede bransjer og regioner.

INNHOOLD

01 – Status og utvikling

Krevende start på det mest spennende tiåret noensinne
Side 8

02 – Befolkningsutvikling

Innbyggertapet fortsetter
Side 12

03 – Arbeidsmarked

Pandemien gir nedgang i sysselsettingen
Side 22

04 – Omsetning

Sterk oppbremsing, men bedre enn fryktet
Side 28

05 – Eksport

Økt usikkerhet i verdensmarkedet
Side 34

06 – Lønnsomhet

Svekket lønnsomhet og verdiskaping i alle sektorer
Side 38

07 – Korona

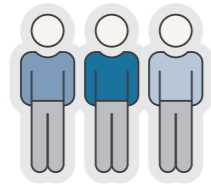
Bedriftenes overlevelse i pandemien
Side 44

08 – Bærekraft

Bærekraft i Nordland
Side 46

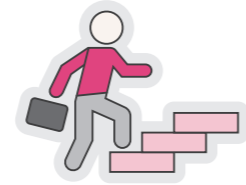
09 – Utsiktene

Forsiktig optimisme om gjeninnhenting
Side 47

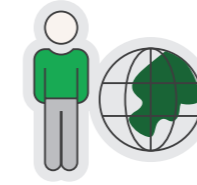
BEFOLKNING

- Ved inngangen til 2021 var det 240 345 innbyggere i Nordland, en nedgang på 890 nordlendinger det siste året
- Nedgangen i befolkningen var på 0,4 prosent fra 2020 til 2021. Til sammenligning var det nasjonalt en vekst på 0,04 prosent
- Bare 11 av 41 kommuner hadde befolkningsvekst fra 2020 til 2021
- Bodø, Vestvågøy og Vågan har hatt høyeste befolkningsvekst i perioden
- Det blir stadig flere eldre, og flere menn i Nordland

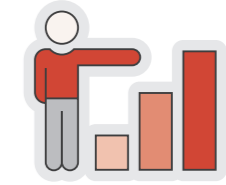
ARBEIDSMARKED

- Det var registrert 116.015 sysselsatte i Nordland ved inngangen til 2021
- I løpet av året var det en negativ jobbskaping på 1.259. Størst var nedgangen i Salten og Helgeland, mens Vesterålen hadde positiv jobbskaping på 17 sysselsatte
- 33,4 prosent av de sysselsatte i fylket har høyere utdanning, mot nasjonalt nivå på 40,9 prosent
- Det var registrert 3.738 helt arbeidsledige i Nordland ved inngangen til 2021. Det gir en arbeidsledighet på 3 prosent

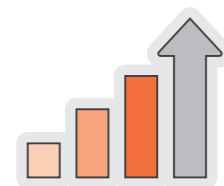
EKSPORT

- I 2020 eksporterte Nordlandsbedriftene for 29,9 milliarder kroner, om lag 8 prosent av den totale eksporten fra Fastlands – Norge (utenom brensel). Nedgangen var på 1,1 milliarder i fra 2019 til 2020
- Eksportverdien av fisk beløpte seg i 2020 til nesten 16 milliarder kroner, en nedgang fra året før på hele 7 prosent
- Eksportverdien for metall og kjemiske produkter har en nedgang de siste tre årene, og nedgangen fra 2019 til 2020 var på nesten 5 prosent
- Prognosen for eksportverdien i 2021 er en vekst på 3,8 prosent

UTSIKTENE FOR 2021

- Forsiktig optimisme for 2021, der det ventes at mye av aktivitetsfallet vil hentes inn
- Omsetningen i sjømatsektoren forventes å nå rekordnivået som var i 2019
- Det forventes en varig endring i arbeidsmarkedet, med mer digitale løsninger og mindre jobbreiser. Det vil medføre et omstillingsbehov for reiselivet
- Økt aktivitet i tjenester mot private
- Boligprisene ventes fortsatt å stige
- Økt aktivitet i bygg- og anleggssektoren som følge av nye infrastrukturprosjekter

OMSETNING

- Næringslivet i Nordland (inkludert underavdelinger) omsatte for 231 milliarder kroner i 2020, en nedgang på 2,5 prosent fra året før. Nasjonalt har nedgangen vært på 3,4 prosent
- Det er fortsatt fiskeri og havbruk som har den sterkeste veksten i Nordland, tett etterfulgt av tjenester mot det private
- Pandemien har gitt negativt utslag på omsetningen i alle fylkets regioner
- Utsiktene for 2021 er en vekst på 3,4 prosent

LØNNSOMHET OG VERDISKAPNING

- Bedriftene i Nordland hadde i 2020 en driftsmargin på 8,4 prosent, en nedgang fra 9,8 prosent fra 2019.
- Nordland har fortsatt bedre marginer enn landssnittet, som hadde en driftsmargin på 6,2 prosent
- Nordlandsbedriftenes driftsresultat var på 14,8 milliarder kroner
- Bedriftenes margin er redusert med 3 milliarder i 2020
- Verdiskapingen var på 52,3 milliarder i 2020, en nedgang på 4 milliarder fra året før

BÆREKRAFT

- Nordland kommer fortsatt dårligere ut enn landet
- Både på økonomisk og miljømessig bærekraft ligger Nordland under Norge, mens på sosial bærekraft ligger fylket omtrent på landssnittet
- Minimale endringer fra forrige års måling

Les mer på
indeksnordland.no

KREVENDE START PÅ DET MEST SPENNENDE TIÅRET NOENSINNE

Tiåret startet på verst tenkelig vis med pandemi, sosial distansering, og tap av næringsgrunnlag for en rekke bedrifter. Den gode veksten i Nordlandsøkonomien ble snudd til nedgang. Næringslivet har møtt krisen med historisk høy utviklingsaktivitet. Det satses på alt fra mindre prosjekter i enkeltbedrifter til nye fremtidsrettede næringer. Bedrifter som vil endre fylket for alltid.

Sammenlignet med mange andre fylker i landet har Nordland klart seg forholdsvis godt gjennom pandemien. Omsetningen falt 2,5 prosent gjennom 2020, noe som var langt mindre enn fryktet i tidlig fase av pandemien. Økt varehandel har utlignet store deler av fallet i reiselivet og persontransport. Eksportbedriftene har i stor grad opprettholdt volumene. Den fryktede konkursbølgen uteble godt hjulpet av offentlige støtteordninger og velvilje fra Skatteetaten og finansinstitusjonene.

Likevel, nesten 5.900 personer er fortsatt helt eller delvis ledige i fylket, det er 1.700 flere enn før pandemien. Hardest rammet er unge arbeidstakere uten fagbrev. Man finner mange av disse i reiselivet, kultursektoren og varehandelen. Nav oppfordrer nå flest mulig av de som er ledige til aktivt å øke egen kompetanse. Det har stor betydning for mulighetene til å finne ny jobb.

Pandemien åpnet døren til hjemmekontoret med et smell. Svært mange har oppdaget at det er mulig å jobbe hjemmefra, og det ventes en varig endring i arbeidslivet. Det åpner for at arbeidssted og bosted kan være to vidt forskjellige steder.

Reiselivet opplevde et kraftig fall i etterspørselen. Reise-restriksjoner medførte at utenlandske turister uteble, samt at nordmenn kuttet ned egen reiseaktivitet til å kun omfatte nødvendige reiser. Godt besøk av norske turister i sommerferien 2020 var et lite lyspunkt for sektoren. En undersøkelse av Nordområdesenteret ved Nord universitet viste at om lag 230.000 unge voksne besøkte Nord-Norge i 2020. Det håper vi gir mersmak og interesse for et lengre opphold. Flere unge må til, da 750 flere unge voksne forlot fylket i 2020, enn det var som

flyttet inn. En av de store oppgavene i dette tiåret er å gjøre Nordland attraktiv for unge voksne, samtidig som vi må tilrettelegge for økt arbeidsinnvandring.

Krisen har satt fart på en rekke utviklingsprosjekter. På samferdselssiden er gleden stor over at forslaget til Nasjonal transportplan prioriterer store veiprosjekter og flyplasser i Nordland. Den grønne transformasjonen av næringslivet er i ferd med å få et sterkt fotfeste i fylket. De neste 10 årene vil prosjekter innenfor hydrogenproduksjon, vindkraft, produksjon av batterier, energieffektivisering av industrien og sirkulære modeller for industriråstoff skape mange, og veldig ettertraktede arbeidsplasser. Dette tiåret fikk en tøff start, men optimisme og muligheter gjør det til det mest spennende noen gang for Nordland.

Regionmesterskapet

I hver utgave av Indeks Nordland sammenligner vi utviklingen i Nordlands regioner og rangerer dem i forhold til utviklingen de har hatt. Kriteriene vi rangerer etter er: regionens vekst i omsetning (prosent) de siste 2 år, regionens nivå på driftsmarginen siste 2 år, regionens verdiskaping per omsatt krone siste 2 år, vekst i sysselsetting siste 3 år i prosent, vekst i befolkning siste 5 år, og vekst i unge personer (under 30 år) siste 2 år. Regionene rangeres fra 1 til 5, der 1 er indikator på den beste utviklingen. Regionen med lavest poengsum er best i Nordland. Tall i parentes er rangering i 2019.

Ny by, ny flyplass Bodø

Indeks Nordland åpner våre data for deg

Indeks Nordland samler store mengder data. Disse gjør vi nå tilgjengelig for de fleste av tema-områdene. Her kan du finne svar på alt fra trenden i befolkningsutvikling, sysselsettingsutvikling i en region, til bærekraft og klimabelastning, utdanningsnivå eller et raskt oversiktsbilde av Nordland. Her er det bare å trykke i vei. Gå til vår nettside, velg visualiseringer, og trykk i vei til du finner ditt svar. De fleste dataene finnes på kommunenivå, mens andre sammenligner fylket med andre fylker. Vi gleder oss til at du tar i bruk alle mulighetene datamaterialet gir.

Rang og region	Vekst i omsetning siste 2 år	Driftsmargin siste 2 år	Verdiskaping per omsatt krone siste 2 år	Vekst i sysselsetting siste 3 år	Befolkningsvekst siste 5 år	Vekst unge voksne siste 2 år
1 (1) Salten	2 (3)	3 (2)	1 (1)	2 (3)	1 (1)	2 (1)
2 (5) Vesterålen	4 (5)	4 (5)	5 (5)	1 (2)	3 (4)	1 (4)
3 (3) Helgeland	5 (4)	2 (4)	2 (2)	3 (4)	3 (3)	4 (3)
3 (2) Lofoten	1 (2)	5 (2)	4 (4)	4 (1)	2 (2)	3 (2)
4 (4) Ofoten	3 (1)	1 (1)	3 (3)	5 (5)	4 (5)	5 (5)

Tall i parentes = rangering i forrige Indeks Nordland

Salten

Salten har klart seg best av regionene i 2020. Målt i omsetningsutvikling klarer Salten seg best, til tross for betydelig fall i 2020. Regionen har den tredje høyeste driftsmargin bak Ofoten og Helgeland, og den høyeste verdiskapingen per omsatt krone. Salten har den nest beste veksten i sysselsetting, fortsetter å ha den beste utviklingen i folketall, og har den nest største veksten i unge voksne, kun slått av Vesterålen.

Vesterålen

Vesterålen gjør et byks i rangeringen til andreplass, fra å ha vært den svakeste regionen i 2019. Omsetningsveksten og lønnsomheten er den nest svakeste i fylket. Både omsetning og driftsmargin er forbedret sammenlignet med 2019 rangeringen. Verdiskapingen per omsatt krone er fortsatt lavest av regionene. Jobbskapingen er best av regionene, og

utviklingen i folketall er tredje best. Regionen har den beste utviklingen i unge voksne.

Helgeland

Helgeland havner på tredjeplass med lik poengsum som Lofoten. Helgeland har den svakeste omsetningsveksten og den nest beste driftsmarginen takket være at industri og havbruksnæringen har opprettholdt sin aktivitet. Verdiskapingen per omsatt krone er den nest beste. Regionen har den tredje beste utviklingen i jobbskaping, den tredje svakeste befolkningsutviklingen og den nest svakeste utviklingen i andelen unge voksne.

Lofoten

Lofoten faller fra andreplass i 2019, til delt tredjeplass med Helgeland. Lofoten var på førsteplass i 2018. Lofoten har best utvikling i omsetning drevet av vekst i næringsmiddelindustri og tjenester mot

bedrifter. Regionen har den svakeste driftsmarginen, og den nest høyeste verdiskapingen per omsatt krone. For utvikling i sysselsetting faller regionen fra første- til fjerdeplass, mye forklart av nedgangen i reiselivet i 2020. Befolkningsveksten er fortsatt nest best i fylket, mens utviklingen i andelen unge voksne faller til tredje beste.

Ofoten

Ofoten kommer på sisteplass i årets rangering. Ofoten har den tredje beste omsetningsutviklingen, fortsetter å ha den beste lønnsomheten, og beholder tredjeplassen i verdiskapingsnivå. Veksten i sysselsetting fortsetter å være den svakeste i fylket for tredje året på rad. Ofoten har også den svakeste befolkningsutviklingen av regionene, det samme gjelder for utviklingen i andelen unge voksne.

ÉN AV FEM KOMMUNER HAR GOD ØKONOMI

Kommunene i Nordland har ansvaret for å ha en forsvarlig økonomiforvaltning og en effektiv ressursutnyttelse som sikrer innbyggerne et best mulig tjenestetilbud over tid. Stadig flere av kommunene har havnet i kategorien vi omtaler som svak økonomi, og bare åtte av de 41 kommunene rangeres som kommuner med god økonomi i 2019.

Seks kommuner har forbedret sin økonomi i løpet av 2019.

Vågan har gått fra rangeringen middels og opp til god, mens Brønnøy, Evenes, Gildeskål, Vefsn og Vestvågøy har klatret fra svak til middels økonomi. Hele åtte kommuner har falt i årets rangering. Leirfjord og Lurøy har falt fra god til middels, mens Bindal, Dønna, Grane, Hadsel, Herøy og Værøy har gått fra middels til svak rangering.

Også i 2019 var det flest kommuner fra Helgeland som ble rangert med god økonomi (5 av 8). I Salten og Lofoten er det kun Bodø og Vågan som rangeres med god økonomi, det samme gjelder Vesterålen hvor Sortland er i samme kategori. Helgeland har også flest kommuner i kategorien svak økonomi, der fire av kommunene (Bindal, Dønna, Grane og Herøy) har forverret sin økonomi sammenlignet med 2019.

I løpet av 2020 har to kommuner kommet seg ut av ROBEK-registeret (Saltedal og Steigen). Ved årsskiftet 2020/2021 var det tre kommuner som fortsatt har økonomisk utføre og var på listen (Fauske, Hamarøy og Moskenes).

Oversikten tyder på at det er en viss sammenheng mellom kommunestørrelse og kommuneøkonomi. De syv største kommunene har alle god eller middels og kommuneøkonomi. De siste befolkningstallene fra SSB og prognosene fremover gjør ikke debatten rundt kommunesammenslåing mindre aktuell.

Vi har rangert kommunene i tre kategorier:

God – kommuner med en økonomi som på de fleste indikatorene er tilfredsstillende (selv om enkelte indikatorer kan være negative)

Middels – kommuner som i sum ligger rundt null på de ulike indikatorene

Svak – kommuner som har betydelige økonomiske utfordringer

<p>God</p> <p>Alstahaug (-), Bodø (-), Hattfjellidal (-), Rana (-), Sortland (-), Træna (-), Vågan (†)</p>
<p>Middels</p> <p>Andøy (-), Brønnøy (†), Evenes (†), Flakstad (-), Gildeskål (†), Leirfjord (‡), Lurøy (‡), Narvik (-), Røst (-), Vefsn (†), Vestvågøy (†), Vevelstad (-), Øksnes (-)</p>
<p>Svak</p> <p>Beiar (-), Bindal (‡), Bø (-), Dønna (‡), Fauske* (-), Grane (‡), Hadsel (‡), Hamarøy* (-), Hemnes (-), Herøy (‡), Lødingen (-), Meløy (-), Moskenes* (-), Rødøy (-), Saltedal (-), Steigen (-), Sømna (-), Sørfold (-), Vega (-), Værøy (‡)</p>

Pandemien tærer på kommunene

I snart ett år har kommunene drevet virksomheten under strenge smitteverntiltak med store inngrep i tjenesteproduksjonen. Kommunene har brukt store ressurser for å opprettholde tjenestetilbudet til innbyggerne, og koronapandemien har medført store utgifter, men også stort inntektsbortfall.

Indeks Nordland har innhentet regnskapstall fra Nordlandskommunene, og disse viser at i løpet av 2020 har merkostnadene beløpt seg til langt over 300 millioner, og tapet av inntekt har kommet opp i 150 millioner. Kommunene står i førstelinjen for den lokale gjennomføringen av smitteverntiltak for å begrense smittespredning, samtidig som de skal sørge for gode tilbud til sine innbyggere. Da er det også en forutsetning at kommunene har økonomisk spillerom for å kunne gjøre denne jobben. Et hardt rammet kommunenordland er nå avhengige av å få kompensert de merkostnadene og mindreinntektene de har fått som følge av korona. Regjeringen har lovet full kompensasjon og støtte første halvdel av 2021, og verdien av denne kompensasjonen er at kommunene kan fortsette å levere gode tjenester både under og etter denne krisen. Det vil gagne næringsutvikling, verdiskaping og samfunnsutvikling.

Kommunene vurderes ut fra kriterier som; Hvor sunn kommuneøkonomien er, i hvilken grad gjeld tynger kommunens økonomi, hvor eksponert kommunen er for renteendringer, hvor likvid kommunen er, regnskapsmessig resultat og økonomisk buffer i disposisjonsfond. I tillegg har kommunene også blitt vurdert ut fra netto driftsutgifter til administrasjon og styring i kroner per innbygger. For hver indikator er kommunene gitt en score fra -3 til +3. I tillegg er det gjennomført en korrigering etter hvor store kraftinntekter kommunene har, og hvor store rammetilskudd de får fra staten. Prosentvis andel av totalbefolkningen i de enkelte kommunene som er i yrkesaktiv alder (20–69 år) er også hensyntatt. Vi presiserer at oversikten ikke sier noe om kvaliteten på tjenestene kommunen leverer til sine innbyggere. For ytterligere informasjon om hver enkelt kommunes økonomi vises det til innrapporterte tall i KOSTRA.

Vi gjør oppmerksom på at kommunene er sortert i alfabetisk rekkefølge i de tre kategoriene, og er basert på innrapporterte tall for 2019.

*Kommuner som i januar 2021 befinner seg i ROBEK-registeret. – betyr uendret kategori fra 2019, opp betyr forbedring fra foregående år, ned betyr forverring fra foregående år.

INNBYGGERTAPET FORTSETTER

Ved inngangen til 2021 var det registrert 240 345 innbyggere i Nordland, og den negative befolkningsutviklingen fortsetter. For andre året på rad har man befolkningsnedgang i Nordland, og nedgangen på nærmere 900 nordlendinger var helt lik som året før. Nordland har nå like mange innbyggere som for 35 år siden.

For Troms og Finnmark var nedgangen litt høyere enn for Nordland, og samlet var befolkningsnedgangen i landsdelen på over 2.000 personer. På landsbasis har det vært den laveste folkeveksten siden 2001. En av årsakene til dette er lavere innvandring gjennom deler av året. I tillegg fortsetter sentraliseringen. I 2020 var nedgangen i omlandskommunene i Nordland på hele 630 personer (av totalt 890), det betyr at også sentrumskommunene mistet 260 personer. Av sentrumskommunene er det kun Bodø, Vestvågøy og Vågan som har opplevd vekst gjennom året.

Av regionene i Nordland er det fortsatt Ofoten som har den største reduksjonen. I perioden 2012-2021 hadde regionen en nedgang i innbyggertallet på 1,9 prosent. Helgeland og Vesterålen har også hatt nedgang i befolkningen de siste årene, som gir en prosentvis nedgang i perioden 2012-2021 på 0,4 og 0,2 prosent. Det betyr at Lofoten og Salten er de regionene som trekker opp befolkningen og har hatt en vekst på henholdsvis 5,6 og 3,5 prosent i samme periode. Til sammenligning har befolkningen i Norge økt med 9,6 prosent.

For Nordland fortsetter også trenden med fødselsunderskudd, med et underskudd på 222 personer i 2020. Det vil si at det dør flere personer enn unger som blir født det samme året. I løpet femårsperioden 2016-2020 har fylket hatt fødselsunderskudd på totalt 273 personer. Det er kun Salten-regionen som har hatt fødselsoverskudd i samme periode, med et overskudd på 466 personer. Høyest var fødselsunderskuddet på Helgeland, med 298 personer. Nasjonalt ser man også en nedgang i fødselsoverskudd.

Det lave fødselsoverskuddet kan delvis forklares med stor utflytting av personer i aldersgruppen 20-29 år, kombinert med nedgang i fødte barn per kvinne og høyere gjennomsnittsalder for førstegangsfødende. I perioden 2011-2019 var nettoutflyttingen for aldersgruppen 20-29 år på omtrent 8.600 personer. Antall fødsler per kvinne har gått betydelig ned de siste årene, og i Nordland var gjennomsnittsalderen for førstegangsfødende i 2019 28,1 år (lavest i landet). Ser man bort

fra inn- og utvandring, må fruktbarhetstallet i et land være ca. 2,1 for at folketallet ikke skal synke på sikt. I Nordland var fruktbarhetstallet på 1,53 i 2019

Kommunene må ha gode incentivordninger for dem som vil stifte familie, samtidig som at bedrifter og offentlig sektor må tilby gode lønnsvilkår til sine unge medarbeidere. Dette er tiltak som vil kunne ha positiv effekt på fruktbarhetstallet i fylket, og som igjen vil kunne gi økt folketall.

Tidligere år var det innvandring fra utlandet som i stor grad bidro til befolkningsveksten i Nordland, men også denne har falt. Nettoinnvandringen til Nordland var i 2020 på 840 personer, en nedgang fra 2019 på 11 prosent. De fleste innvandrere til Salten og Helgeland. Det er dårlig nytt for fylket at innvandringen faller og befolkningsutviklingen er negativ. I kjølvannet av pandemien må næringslivet se på muligheten for å tiltrekke seg flere arbeidsinnvandrere. I dette arbeidet spiller offentlig sektor en viktig rolle som tilrettelegger.

Kartlegginger før pandemien viste at det var svært utfordrende å rekruttere en rekke yrkesgrupper, og hvor Nordland var ett av fylkene i landet med størst behov for arbeidskraft. Når ledigheten i Norge nå er høy, bør nordlandsbedriftene satse, og forsøke å rekruttere den arbeidskraften de vil trenge når samfunnet åpner mer opp og etterspørselen stiger. Koronapandemien har også synliggjort mulighetene som ligger i fjernarbeid, noe som kan gjøre avgjørelsen om å flytte til Nordland enklere. Verdien av at man klarer å tiltrekke seg unge arbeidstakere til landsdelen vil ha stor effekt på befolkningsutviklingen fremover.

Prognosene tilsier at befolkningstallet vil fortsette å falle i de fleste regionene i Nordland, bortsett fra Salten og Lofoten som spås videre vekst. Utviklingen med at andelen unge faller, og eldre øker, vil fortsette dersom man ikke setter inn ganske inngripende tiltak. Ser man for eksempel på SSB sin prognose for hovedalternativet vil Nordland fylke miste om lag 10.000 unge mellom 0-34 år, mens antallet personer i gruppen 70+ vil øke med omtrent like mye i en tiårsperiode.

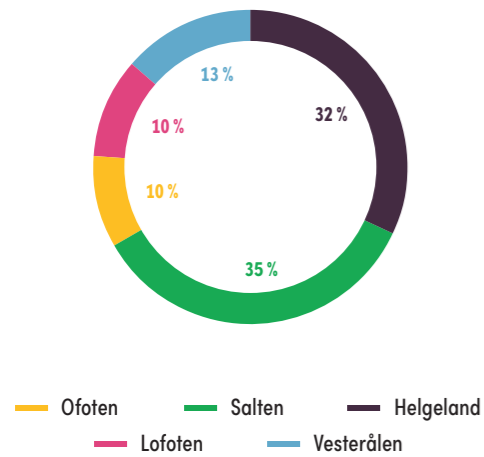

Ofoten, Narvik ski-VM

Indikator (alle tall i prosent)	Norge	Nordland	Helgeland	Salten	Ofoten	Lofoten	Vesterålen
Befolkningsutvikling 10 år	9,6	1,4	-0,4	5,6	1,9	3,5	0,2
Befolkningsutvikling 5 år	3,4	-0,5	-1,5	2,4	-2,3	0,7	-1,4
Bef. Prognose 2031 (hovedalternativet)	4,8	-0,2	-1,7	1,7	-3	0,9	-0,8
Andel eldre befolkning (80+ /total befolkning)	4	5	6	5	6	5	6
Befolkningsutvikling aldersgruppe 20-34 år prognose 2031	-5	-11	-11,6	-9	-12	-8	-10
Befolkningsutvikling aldersgruppe 80+ år prognose 2031	59	54	51	64	41	47	52
Utvikling i sysselsatte 5 år	3,25	0,6	-2	1	-0,35	2	3
Prosent av befolkningen med universitetsutdanning	40,8	33,4	30,4	38,4	34,4	28,9	29,3

figur 2.1

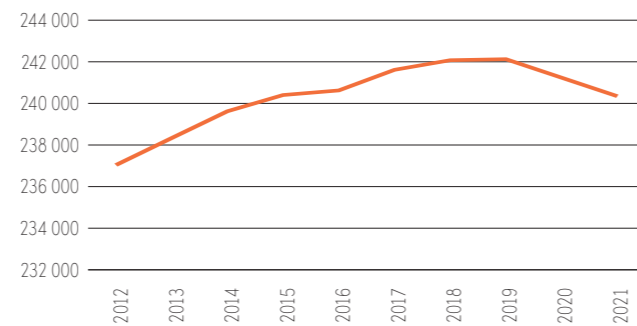
Befolkningen i Nordland fordelt på regioner per 1.januar 2021 (SSB)

Når det nye året startet var det registrert 240 345 personer i Nordland. Det utgjør et fall i antall innbyggere på 890 personer sammenlignet med 2020. De fleste innbyggere i Nordland bor fremdeles i Salten, med sine 83 200 personer. 77 400 personer bor på Helgeland, 32 160 i Vesterålen og 24 600 i Lofoten. Ofoten har ved inngangen av 2021, 22 985.

figur 2.2

Befolkningsutviklingen i Nordland per 1. januar 2012-2021 (SSB)

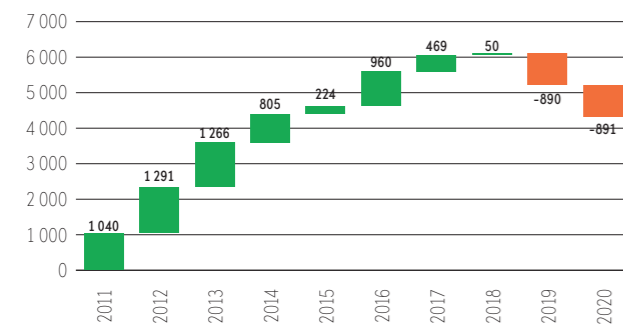

Ved inngangen til 2021 var antallet innbyggere i Nordland 240 345 personer. Endringen i tiårsperioden fra 2012 til 2021 utgjør 3 309 personer, som tilsvarer en vekst på 1,4 prosent. Etter en lang periode med vekst, begynner trenden og snu, og de to siste årene har det blitt om lag 1 800 færre innbyggere i fylket.

figur 2.3

Befolkningsendring i Nordland i årene 2011-2020

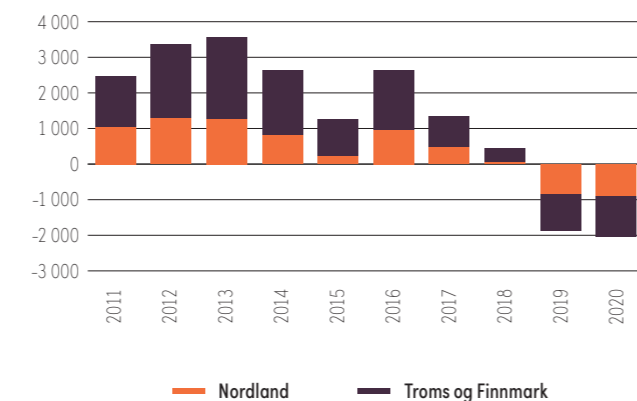
Etter en lang periode med befolkningsvekst, snudde trenden i 2019, og som man kan se av figuren har det de to siste årene blitt om lag 1 800 færre innbyggere i fylket.

figur 2.4

Endring i befolkningsutviklingen i Nord-Norge i årene 2011-2020 (SSB)

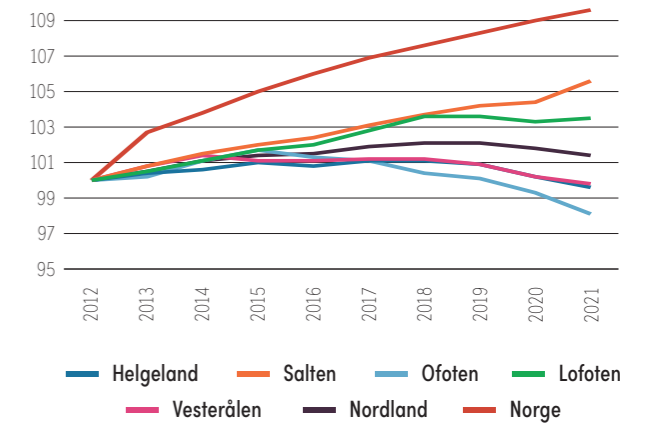
Utviklingen for de nordligste fylkene har i perioden fulgt hverandre i stor grad. Den relative veksten, og nedgangen de to siste årene har vært høyere for Troms og Finnmark enn for Nordland. Total nedgang i befolkningen i Nord-Norge var i overkant av 2.000 personer i 2020.

figur 2.5

Befolkningsutviklingen i regionene i Nordland 2012-2021. Indeks hvor 1. jan 2012= 100 (SSB)

Av regionene i fylket har både Helgeland, Vesterålen og Ofoten hatt en nedgang i befolkningsveksten med henholdsvis 0,4, 0,2 og 1,9 prosent. Salten har hatt den høyeste veksten i perioden, med en vekst på 5,6 prosent, mens Lofoten har hatt en vekst på 3,5 prosent. Totalt har Nordland hatt en vekst på 1,4 prosent i løpet av de siste ti årene. Likevel ligger fylket godt under landsveksten på 9,6 prosent.

tabell 2.6

Befolkningsprognoser 2021-2031. Endring i prosent og antall (SSB)

I henhold til SSBs prognoser for de neste 10 årene vil Nordland en vedvarende nedgang i befolkningen, bortsett fra om høy nettoinnvandring eller

ingen flytting inntreffer. For hovedalternativet er det fremdeles Salten som vil ha den største veksten i befolkningen, med en økning på 1,7 prosent. Deretter følger Lofoten med sine 0,9 prosent. Resterende regioner spås en nedgang i befolkningen. Nordland ligger langt under veksten for landet som helhet,

som har en vekstprognose på 4,8 prosent. Uten nettoinnvandringen vil befolkningen synke med 2,8 prosent, mens ved alternativene ingen flytting og høy nettoinnvandring vokser befolkningen med beskjedne 0,2 og 1 prosent henholdsvis.

	Hovedalternativet MMMM		Ingen nettoinnvandring MIMO		Ingen flytting MM00		Høy nettoinnvandring MMMH	
	Antall	%	Antall	%	Antall	%	Antall	%
Helgeland	-1 333	1,7 %	-3 113	-4,0 %	19	0,0 %	-455	-0,6 %
Lofoten	229	0,9 %	-557	-2,3 %	95	0,4 %	610	2,5 %
Ofoten	-684	-3,0 %	-1 347	-5,9 %	-229	-1,0 %	-365	-1,6 %
Salten	1 442	1,7 %	-639	-0,8 %	811	1,0 %	2 461	2,9 %
Vesterålen	-246	0,8 %	-1 169	-3,6 %	-152	-0,5 %	203	0,6 %
Nordland	-592	0,2 %	-6 825	-2,8 %	544	0,2 %	2 454	1,0 %
Norge	257 952	4,8 %	108 417	2,0 %	119 084	2,2 %	330 665	6,1 %

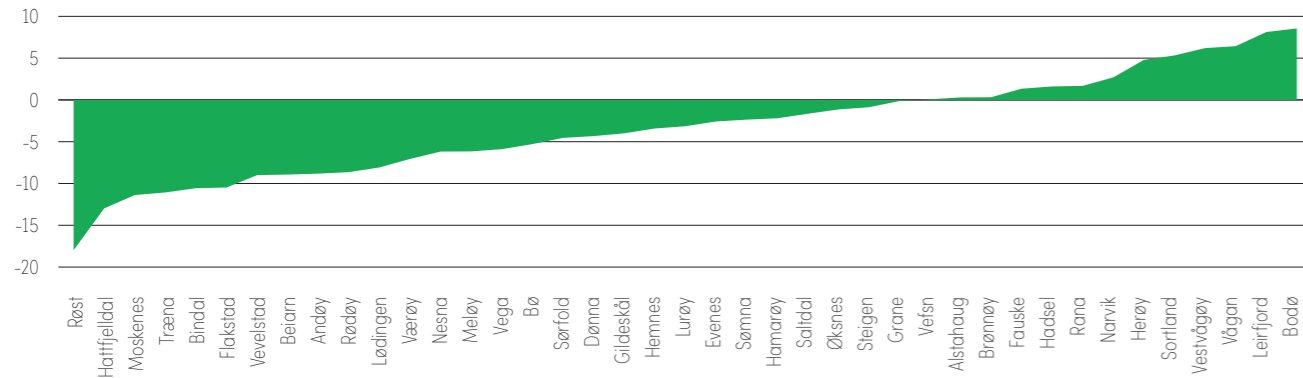
figur 2.7

Befolkningsutviklingen i kommunene i Nordland, 2011-2020, i prosent (SSB)

27 av totalt 41 kommuner har i løpet av siste tiårsperiode hatt en nedgang i antall innbyggere. Av kommunene med høyest nedgang finner vi Røst,

Hattfjeldal, Moskenes og Træna. Samtlige av disse kommunene har få innbyggere i utgangspunktet, og da vil selv små endringer kunne utgjøre en stor prosentvis forskjell. Felles for disse er økt fraflytting. Av kommunene som har hatt vekst i perioden, Bodø, Leirfjord, Vågan og Vestvågøy høyest pro-

sentivis vekst. Bodø har hatt en positiv utvikling som kan skyldes høy aktivitet og mange store pågående prosjekter, som blant annet Smart City og Ny by - ny flyplass. Lofoten har også hatt en positiv utvikling godt hjulpet av opplevelsesbasert reiseliv.

tabell 2.8

Befolkningen i Nordland fordelt på sentrum og omland 1.januar 2021 (SSB)

	Sentrums-kommuner	Omlands-kommuner	Totalt
Helgeland	54 548	22 849	77 397
Salten	62 200	20 997	83 197
Ofoten	21 661	1 324	22 985
Lofoten	21 191	3 413	24 604
Vesterålen	10 514	21 648	32 162
Totalsum	170 114	70 231	240 345

71 prosent av innbyggerne i Nordland bor i sentrumskommuner. Spesielt i Ofoten (94 prosent) og Lofoten (86 prosent) bor de fleste i sentrumskommunene. I Salten er andel 74 prosent og 70 prosent på Helgeland. Kun i Vesterålen er andelen innbyggere i omlandskommuner (67 prosent) høyere enn sentrumskommunene.

Sentrumskommunene

Helgeland: Alstahaug, Brønnøy, Rana, Vefsn
 Salten: Bodø, Fauske – Fuosko
 Ofoten: Narvik
 Lofoten: Vestvågøy, Vågan
 Vesterålen: Sortland – Suortå

tabell 2.9

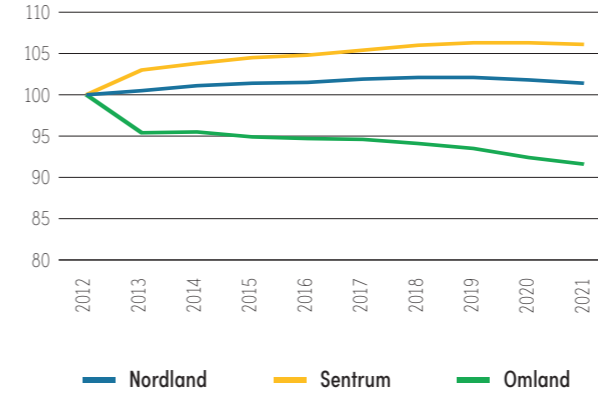
Befolkningsvekst i Nordland etter sentralitet. 1. januar 2021 (SSB)

	Sentrums-kommuner	Omlands-kommuner	Totalt
Helgeland	-278	-188	-466
Salten	104	-229	-125
Ofoten	-184	-24	-208
Lofoten	150	-100	-50
Vesterålen	-52	-89	-141
Totalsum	-260	-630	-890

I løpet av 2020 mistet Nordland 890 innbyggere, 630 av disse var knyttet til omlandskommunene. Kun Salten og Lofoten hadde vekst gjennom som kom i sentrumskommunene. Helgeland har hatt nedgang både i sentrums- og omlandskommunene også i 2020, men det kan forventes en positiv vekst i årene som kommer med etablering av blant annet batterifabrikken i Rana.

figur 2.10

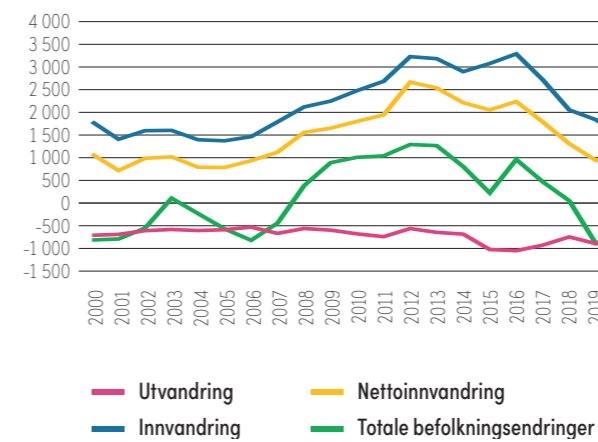
Befolkningsutviklingen i sentrum og omlandskommuner i Nordland. Indeks hvor 1. jan 2012=100 (SSB)

Nordland har hatt en total befolkningsvekst på 1,4 prosent i perioden 2012-2021. Som man kan se av figuren har det vært stor grad av sentralisering gjennom perioden, hvor sentrumskommunene har opplevd en vekst på om lag 6 prosent. Det utgjør omtrent 10 000 personer, mens det har vært en nedgang for omlandskommunene på 8,4 prosent eller 6 400 personer.

figur 2.11

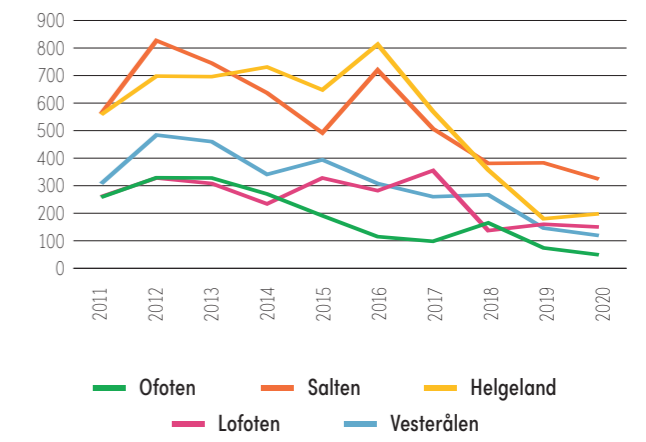
Innvandring og utvandring i Nordland 2000 – 2020 (SSB)

Som man kan se av figuren har det i mange år vært slik at fylkets befolkningsvekst i stor grad har kommet gjennom innvandring. Nettoinnvandringen har vært positiv gjennom de siste 20 årene, men fallende fra 2012. Som følge av koronapandemien i 2020 ser man et betydelig fall i innvandringen til Nordland.

figur 2.12

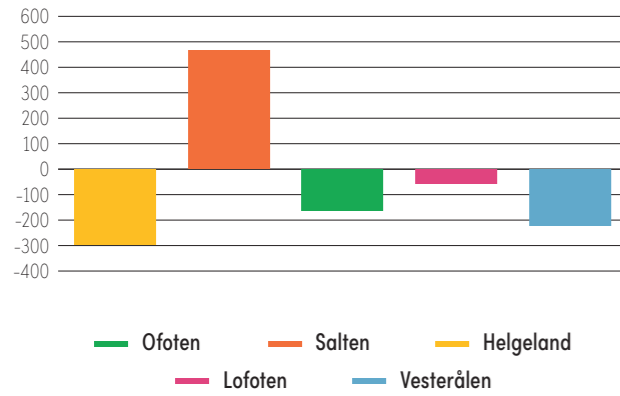
Nettoinnvandring i regionene i Nordland, 2011-2020 (SSB)

Som figuren viser har samtlige regioner i Nordland hatt et fall i nettoinnvandringen fra 2019. Kun Helgeland har hatt positiv vekst siste år. Den totale nettoinnvandringen til Nordland var på 840 personer i 2020, hvorav flest kom til Salten (324 personer). Helgeland tok i mot 198 nye personer, mens Lofoten, Vesterålen og Ofoten hadde en nettoinnvandring på 150, 119 og 49 personer.

figur 2.13

Fødselsoverskudd for 5 årsperioden 2016-2020 per region (totalt) (SSB)

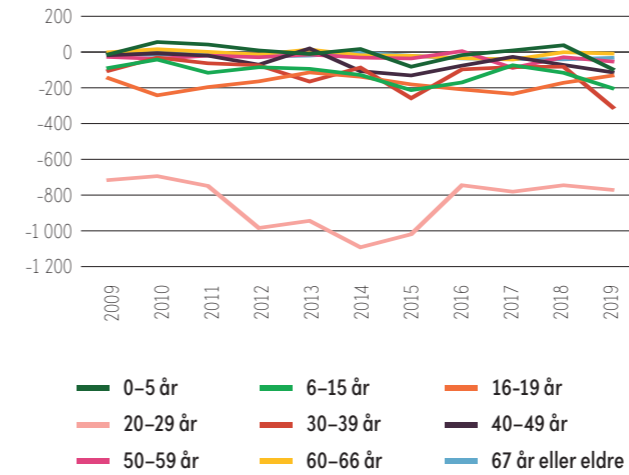

I løpet av de fem siste årene har Nordland hatt et totalt fødselsunderskudd på 273 personer, det betyr at det i denne perioden har dødd flere enn det som fødes i fylket.

En kombinasjon av lavere fødselsrate per kvinne og at mange unge flytter ut av landsdelen er med på å forklare fødselsunderskuddet i fylket. Som eneste region i Nordland har Salten fødselsoverskudd de siste fem årene, et fødselsoverskudd på 466 personer. Størst var underskuddet på Helgeland, med 298 personer. Tett bak finner vi Vesterålen med 222 personer og Lofoten med 190 personer. Lofoten har hatt et underskudd på 58 personer.

figur 2.15

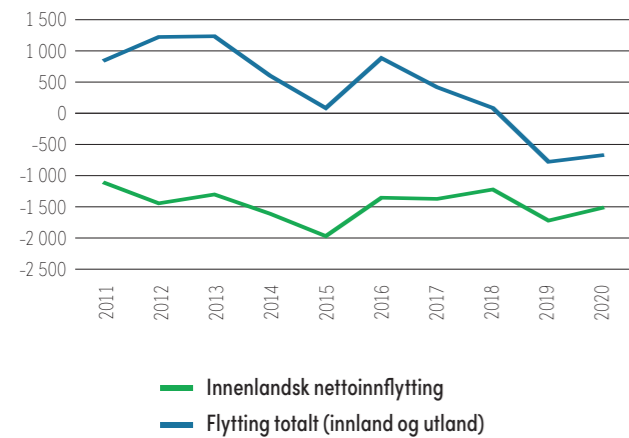
Netto innenlandske flyttinger per aldersgruppe i Nordland (SSB)

I perioden 2010-2019 har det vært i overkant av 9 000 flere personer i aldersgruppen 20-29 år som har flyttet ut av fylket enn som har flyttet inn. Figuren viser at det gjennom hele perioden har vært denne aldersgruppen som har flyttet fra fylket. Fra 2018 til 2019 økte også fraflytting i aldersgruppen 6-15 år og 30-39 år kraftig. Trenden er lik for alle aldersgrupper.

figur 2.14

Innenlandsk nettoinnflytting og flytting totalt til Nordland (2011-2020) (SSB)

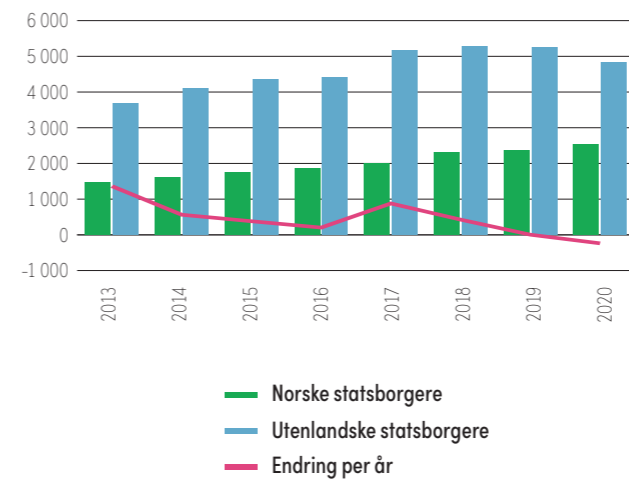

I perioden 2012-2018 har den totale flyttingen til Nordland vært positiv, og flere har flyttet inn til fylket enn de som har flyttet i fra. I 2019 snudde dette, og fylket fikk en dramatisk økning av folk som flyttet ut av fylket, tilsvarende skjedde i 2020.

Innenlandsk nettoinnflytting har vært negativ hele perioden.

figur 2.16

Befolkning med flyktningbakgrunn per 1. jan (SSB)

I perioden 2013-2020 har antallet personer med flyktningbakgrunn i Nordland økt med 3 600 personer. Koronapandemien medførte en nedgang på 238 personer sammenlignet med året før.

FRA ALVSVÅG TIL ASIA

I nord har vi alltid levd av og med havet. For ikke lenge siden virket havet uskadelig med sin enorme dybde og ustoppelige kraft. Økt bevissthet om havplast og marin forurensning, har vist at vi kanskje er farligere for havet, enn det er for oss. Det ønsker Delitek i Vesterålen å gjøre noe med.

En moderne verden krever ofte at vi benytter oss av materialer som naturen selv ikke klarer å bryte ned. Plast har stor nytteverdi som et lett og slitesterkt materiale. Blant annet bidrar plasten til å konservere mat, men alt for mye av det havner i havet. Avfallet tar ofte for mye plass på fartøy, og faller i havet eller dumpes i sjøen. Løsningen til Delitek er systemer for avfallshåndtering kompakte nok til å passe alle typer fartøy.

Bærekraft i ryggmargen

Da brødrene Asbjørn og Bjørn Ivar Larsen startet Delitek i 1992 var normen å dumpe søppelet i havet:

– Det var ikke enkelt å selge avfalls-systemer til over 100 000 kroner på 90-tallet, slår Bjørn Ivar Larsen fast.

Asbjørn og Bjørn sin ide var at det skulle bli enklere for marin sektor å bli fritt for søppel. Det var sysselmannen på Svalbard som alarmerte om at det kom mer og mer søppel opp i nordområdene. I mange år besto sel-skapet av to ansatte. Utover 2000-tallet løsnet det og to ganger har de vært Gassellebedrift.

I dag er bevisstheten rundt havets sårbarhet rekordhøy. Nasjonale og internasjonale myndigheter kommer også med strengere reguleringer med mål om å redusere mengden avfall i havene. Det har Delitek merket. Mellom 2018 og 2019 steg omsetningen med 33 prosent og bedriften består i dag av 12 ansatte, og er en av tre hjørnesteinsbedrifter for de 300 innbyggerne i Alsvåg. Bedriften leverer

til kunder over hele verden, og har navigert seg støtt gjennom pandemien.

– Vi er en bedrift som anerkjenner vår betydning for Alsvåg. Vi prøver alltid å ha god likviditet og fokuserer på å bygge trygge arbeidsplasser og har unngått permisjoner det siste året, fortsetter Bjørn.

Lokal tilhørighet gir internasjonal kvalitet

I bedriftens spede begynnelse outsourcet Delitek produksjonsarbeidet. Ved å samlokalisere administrasjon, design og produksjon i Alsvåg, har de oppnådd større kontroll over egen produktutvikling. Delitek leverer derfor i dag løsninger for all type avfallshåndtering. Maskinene kan håndtere alt fra tørt til vått avfall, glass, plast og mat. Maskinene komprimerer avfallet før det lagres i trygge beholdere ombord i fartøyet. Holdbarheten på maskineriet sikres av en konstruksjon av rustfritt stål, mens konkurrenter internasjonalt ofte benytter metaller som ruster av saltvann.

Ikke redd for konkurranse

Bjørn ser at større produsenter har kommet på markedet med egne avfallssystemer, men er ikke bekymret:

– Vi tar det som et stort kompliment å bli etterlignet av de større aktørene, sier Bjørn Ivar Larsen

Delitek har stor tro på sine egne produkter og ser at en diversifisert produktportefølje gjør bedriften økonomisk bærekraftig. Delitek leverer i dag til flere bransjer innen maritim

sektor enn tidligere, noe som også har tatt dem fra Alsvåg til Asia. 80 prosent av varene går til det internasjonale markedet, og de leverer i stor grad til skipsverftene i Asia. Bjørn Ivar Larsen har også stor tro på 2021:

– Delitek er allerede opp på omsetningen vi lå på før koronasituasjonen, og skal nok nå nye høyder i løpet av året.

- Verden produserer i dag over 350 millioner tonn plast hvert år. Over 8 milliarder tonn plast har blitt produsert siden 1950.
- Andelen plast som gjenvinnes øker og var i 2015 på 19,5 prosent, 25,5 prosent av plasten ble brent mens de resterende 55 prosentene ble kastet.
- FNs miljøprogram anslår at globalt stammer omtrent 20 prosent av havplasten fra marine kilder som sjøfart og fiskeriene, mens andre estimerer at tallet i Nord-Norge er så høyt som 80 prosent.
- Havplast har negative konsekvenser for livet i havet, men forskerne har fortsatt ikke full oversikt over konsekvensene plast har for økosystemene. Rike land produserer mest plast per innbygger, men de har også størst handlingsrom for å forbedre avfallshåndtering.

Kilde: Oxford-baserte Ourworldindata.org

Foto: Delitek.

PANDEMIEN GIR NEDGANG I SYSSELSETTINGEN

Det er ingen overraskelse at 2020 har ført med seg store endringer i arbeidsmarkedet, både globalt, nasjonalt og lokalt. Ved inngangen til 2021 var det registrert 116.015 sysselsatte, en nedgang på 1.259 personer fra året før. Det er kun Vesterålen som har hatt en vekst fra 2019 til 2020, med 17 flere sysselsatte. Resterende regioner har hatt betydelig fall i sysselsettingen. Arbeidsledigheten var på 3 prosent, sammenlignet med 1,9 prosent i 2019.

Negativ jobbskaping

I 2020 var det en negativ jobbskaping på om lag 1.200 personer, mot 42 nye jobber i 2019. 2020 vil nok skille seg ut som et spesielt år i historiebøkene, og den store nedgangen forklares av en krevende koronapandemi.

Av regionene i Nordland har den negative jobbskapingen vært størst for Salten, med 414 færre personer, etterfulgt av Helgeland med 343 personer. Tilsvarende tall for Lofoten og Ofoten var 296 og 192 personer. For reiseliv, varehandel og transport var nedgangen spesielt høy (878) som følge av blant annet nedstengninger for en rekke bedrifter og stopp i utenlandsturismen. Nest høyest var nedgangen for tjenester mot private med 370 sysselsatte. Industri og BA mistet 290 sysselsatte.

Til tross for et endret arbeidsmarked er det noen sektorer som har skapt nye arbeidsplasser. For primærnæringene ble det skapt 193 nye jobber i 2020, også tjenester mot bedrifter har hatt jobbskaping i løpet av året, med 118 flere sysselsatte.

Lavest ledighet i landet

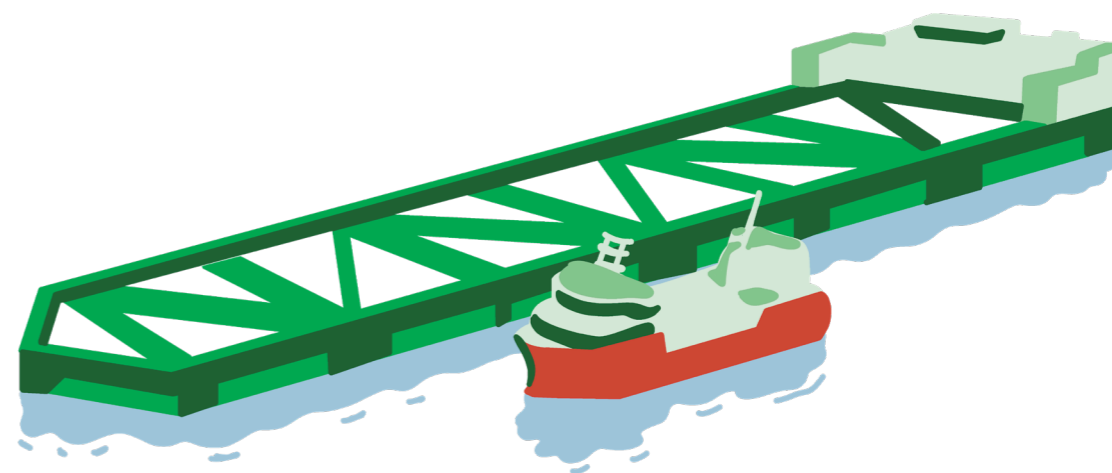
I perioden februar til mars i fjor, gikk fylket fra historiske lave ledighetstall til den høyeste arbeidsledigheten i etterkrigstiden.

I mars ble det på det meste registrert godt over 10.000 helt ledige i Nordland, som utgjorde nesten 9 prosent av arbeidsstyrken i fylket. I tillegg var det i overkant av 4.000 delvis ledige og 586 arbeidssøkere på tiltak. Likevel har Nordland hatt lavest ledighet i landet gjennom hele året.

Totalt var det 3.738 personer som var registrert som helt arbeidsledige i januar 2021, en økning på 500 siden desember 2020. I tillegg var det registrert 2.119 delvis ledige. Gjennom fjoråret var det høyest registrert ledighet i regionene Lofoten og Vesterålen, og det var spesielt blant unge under 30 år at ledigheten var høy, da en høy andel av disse jobber i bransjer som ble hardt rammet under krisen. Dette gjelder også ved inngangen til 2021. Det er en urovekkende utvikling, og det setter de unge i en svært utsatt situasjon da det er færre ledige jobber for de som har liten eller ingen arbeidserfaring eller kort utdanning.

Stigende andel med høyere utdanning

I 2020 var det 33,4 prosent av de sysselsatte i Nordland som hadde høyere utdanning. Tilsvarende tall for 2018 og 2019 er 32,8 og 33,6 prosent. Det betyr at flere og flere tar høyere utdanning, men det gjelder også for landet som helhet. Slik at

Vesterålen, Hadsel havfarm

Nordland ligger fremdeles 7,5 prosentpoeng lavere enn snittet for landet, og 4,6 prosentpoeng lavere enn Troms og Finnmark.

I Salten hadde 38,4 prosent av de sysselsatte høyere utdanning i 2020, til sammenligning var det nasjonale snittet 40,8 prosent og 38 prosent for Troms og Finnmark. Lofoten hadde den laveste andelen av sysselsatte med høyere utdanning, totalt 28,9 prosent. Rett foran kom Vesterålen med 29,3 prosent. Helgeland hadde totalt 30,4 prosent.

Hva skjer i 2021?

Utviklingen med at det er de unge som nå har mistet sitt innpass til arbeidslivet, kan få store konsekvenser for næringslivet i årene fremover. Det vil derfor være svært viktig å gjøre disse mer konkurransedyktige. For å lykkes med dette, oppfordres alle til å ta videre utdanning, mens man er permitterte eller arbeidssøkende. Man må belage seg på å komme ut i en annen jobb, enn den man kanskje satt i før pandemien. Etter hvert som vaksinasjonen nærmer seg en ende, og økonomien begynner å fungere igjen, forventes det også vekst i de bransjene som har vært hardest rammet.

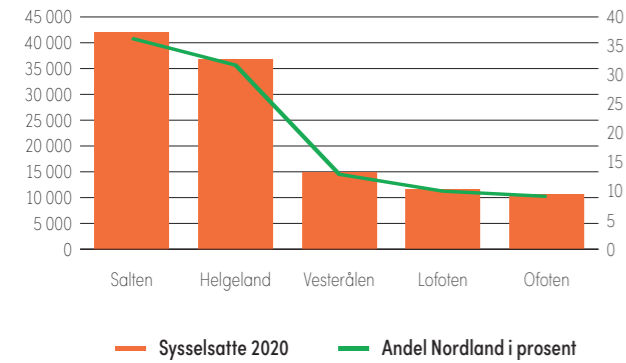
Total jobbskaping i 2021 ventes å bli 580 sysselsatte, hvorav 258 av disse forventes å komme i Salten. Helgeland ventes en

økning på 109 sysselsatte, tett etterfulgt av Lofoten med 104 nye sysselsatte. I Ofoten og Vesterålen ventes jobbskapingen å bli på henholdsvis 76 og 33 sysselsatte.

Fordeles jobbskapingen per sektor, forventes de fleste (307) å komme innen varehandel, reiseliv og transport. Også tjenester mot private vil ha en kraftig vekst, med 231 sysselsatte i 2021. Industri og BA forventes en økning på 101 sysselsatte, mens primærnæringene vil få en vekst i antall sysselsatte på 88. Tjenester mot bedrifter forventes en nedgang på 147, som følge av et varig endret arbeidsmarked etter koronapandemien.

figur 3.1

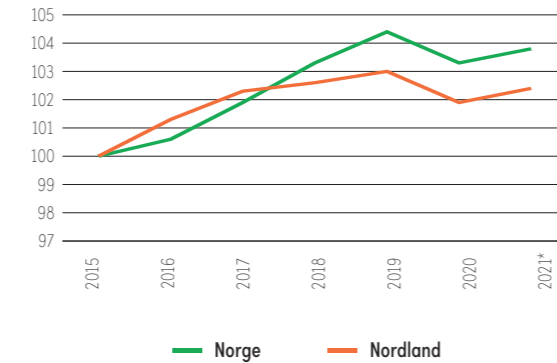
Regionenes andel av sysselsettingen i Nordland, 2020 (SSB)

Det er fremdeles Salten som sysselsetter flest i Nordland, med 36,3 prosent. Rett bak følger Helgeland med 31,7 prosent av de sysselsatte. Tilsvarende tall for Vesterålen, Lofoten og Ofoten er 12,9, 10 og 9,1 prosent. I sum er det 116 016 sysselsatte, en nedgang på 1 259 personer i 2020.

figur 3.2

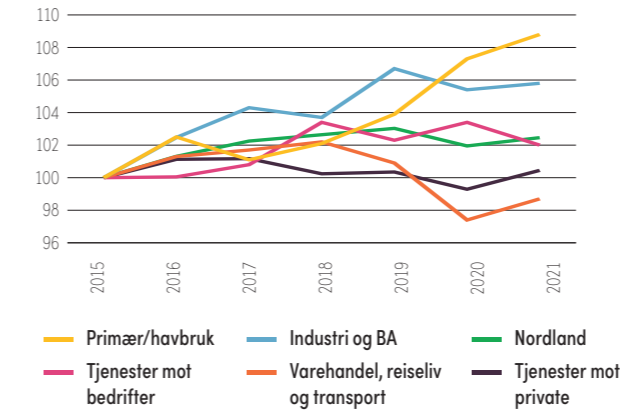
Utvikling i sysselsetting Nordland og Norge i perioden 2015–2021. Indeks der 2015 = 100 (SSB)

I perioden 2016 til 2020 har det blitt 699 flere sysselsatte i Nordland. Den lave økningen forklares ved at 1 259 personer har mistet jobben i 2020 som følge av pandemien. Pandemien har dermed fjernet 4 års jobbskaping. I 2020 falt sysselsettingen i Nordland med 1,1 prosent, likt med nedgangen i Norge totalt. Det forventes en vekst for 2021 på 580 flere sysselsatte som en del av innhenting i økonomien etter hvert som samfunnet gjenåpnes.

figur 3.4

Utvikling i sysselsettingen per sektor i Nordland i perioden 2015–2021. Indeks der 2015 = 100 (SSB)

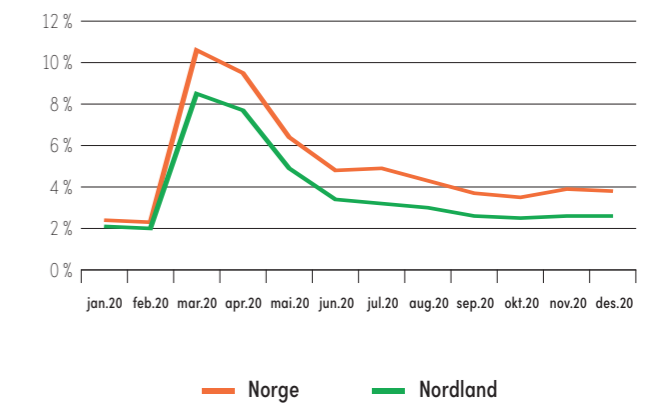

I perioden 2015–2020 har alle næringer unntatt varehandel, reiseliv og transport økt sysselsettingen. Nedgangen i varehandel, reiseliv og transport, er på 2,9 prosent, og 866 jobber er tapt. Det betyr at 70 prosent av jobbtapet har skjedd i reiselivsnæringen. Forklaringen ligger i koronapandemiens virkninger på denne næringen. Varehandel har isolert hatt en oppgang siste år.

For 2021 ventes det at aktiviteten tar seg opp igjen innenfor reiseliv og transport, med en vekst på 307 nye jobber.

figur 3.5

Utvikling i helt ledige i prosent av arbeidsstyrken, Nordland og Norge (jan–des 2020)

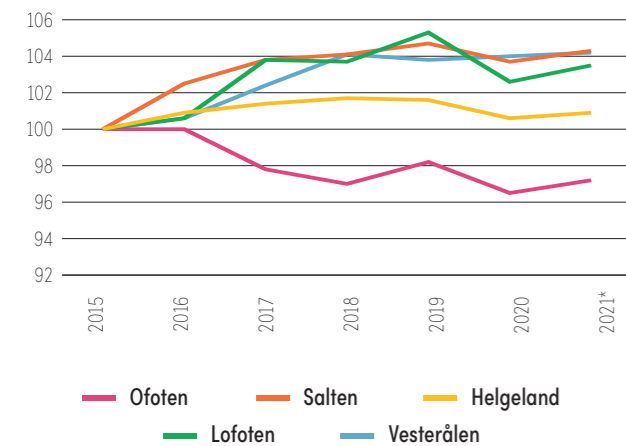

Koronapandemien har medført store endringer i arbeidsmarkedet, og ledigheten. På topp i mars i fjor, var det i 10 515 helt ledige, i tillegg til 4 012 delvis ledige. Det utgjorde hele 8,5 prosent av arbeidsstyrken i Nordland, til sammenligning var det nasjonalt 10,6 prosent av arbeidsstyrken som var ledige i samme periode.

Nordland har gjennom hele året ligget under snittet for landet, og har vært det fylket med lavest ledighet. Ved inngangen til 2021 var det 3 738 helt ledige.

figur 3.3

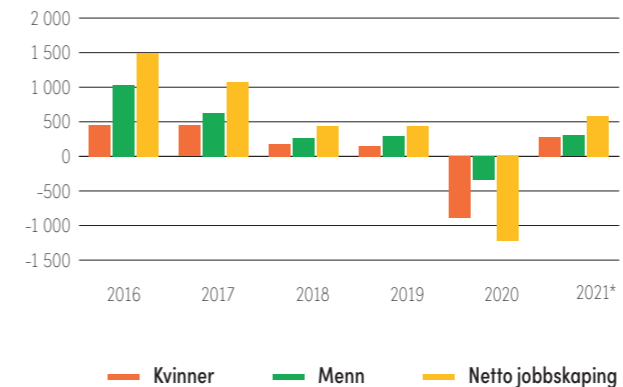
Utvikling i sysselsettingen per region i Nordland i perioden 2015 til 2021. Indeks der 2015 = 100 (SSB).

Frå 2015 har Salten og Vesterålen hatt den beste utviklingen i sysselsetting. For begge regioner flatet utviklingen ut etter 2018. Frem til 2019 var Lofoten den regionen med sterkest sysselsetningsvekst. I 2020 har regionen det sterkeste fallet som følge av nedgangen i reiseliv. Helgeland har i perioden hatt stabil sysselsetting. Ofoten har etter et fall frem til 2018, stabilisert nivået, for igjen å falle som følge av pandemien. Utsiktene er en vekst på 580 nye sysselsatte i 2021. Om lag halvparten, 258, ventes å komme i Salten, fulgt av Lofoten med 104 nye, Ofoten med 76 nye, og Helgeland med 109 nye. Anslagene betinger at samfunnet gradvis gjenåpnes i andre halvår.

figur 3.6

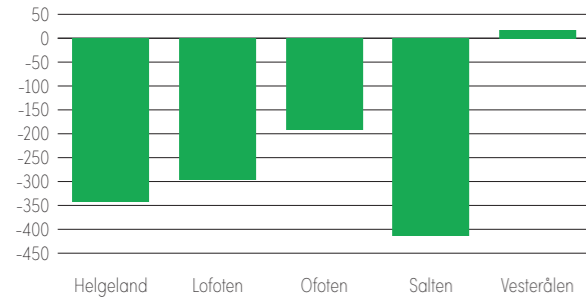
Netto jobbskaping for menn og kvinner i Nordland 2016 til 2021 (SSB)

I perioden 2016 til 2020 falt jobbskapsnivået for både menn og kvinner. I 2020 er det blitt 894 færre kvinnelige sysselsatte og 333 færre mannlige sysselsatte. Pandemien har truffet næringer med mange kvinnelige ansatte sterkere enn typiske mannsyrker.

figur 3.7

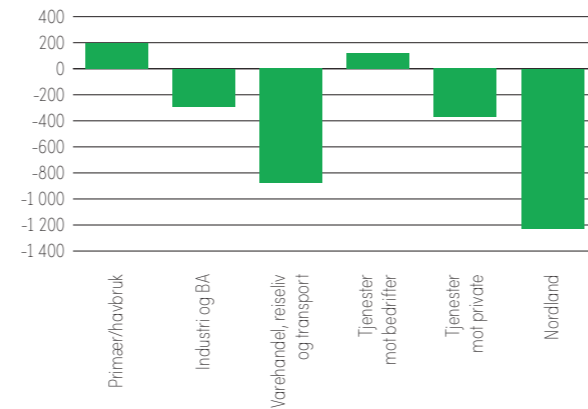
Netto jobbskaping per region i 2020 i antall sysselsatte (SSB)

Jobbskapingen falt kraftig i 2020 med rett over 1.200 personer. I antall personer falt Salten mest med 414 personer, fulgt av Helgeland med 343, Lofoten med 296, Ofoten med 192 færre. I motsatt retning gikk sysselsettingen opp i Vesterålen med 17 personer. Utsiktene for 2021 er en økning i sysselsettingen på 580 personer.

figur 3.8

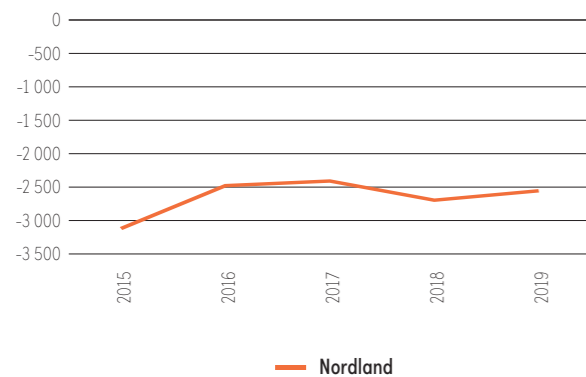
Jobbskaping etter hovednæring 2020. Antall sysselsatte (SSB)

I 2020 hadde kun havbruk og tjenesteyting mot bedrifter netto flere sysselsatte. I alt forsvant det i overkant av 1.200 sysselsatte fra arbeidsmarkedet, flest innen reiseliv, fulgt av bygg og anlegg og offentlig sektor. Utsiktene for 2021 er en moderat økning, spesielt i reiseliv. Økende bruk av digitale løsninger ventes å gi lavere behov for arbeidskraft i tjenesteyting mot bedrifter.

figur 3.9

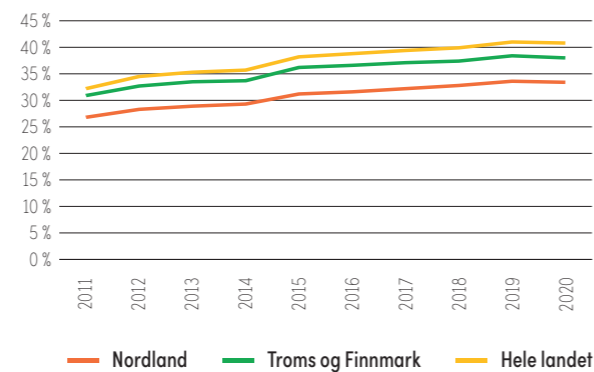
Netto pendling i perioden 2015 til 2019 Nordland (SSB)

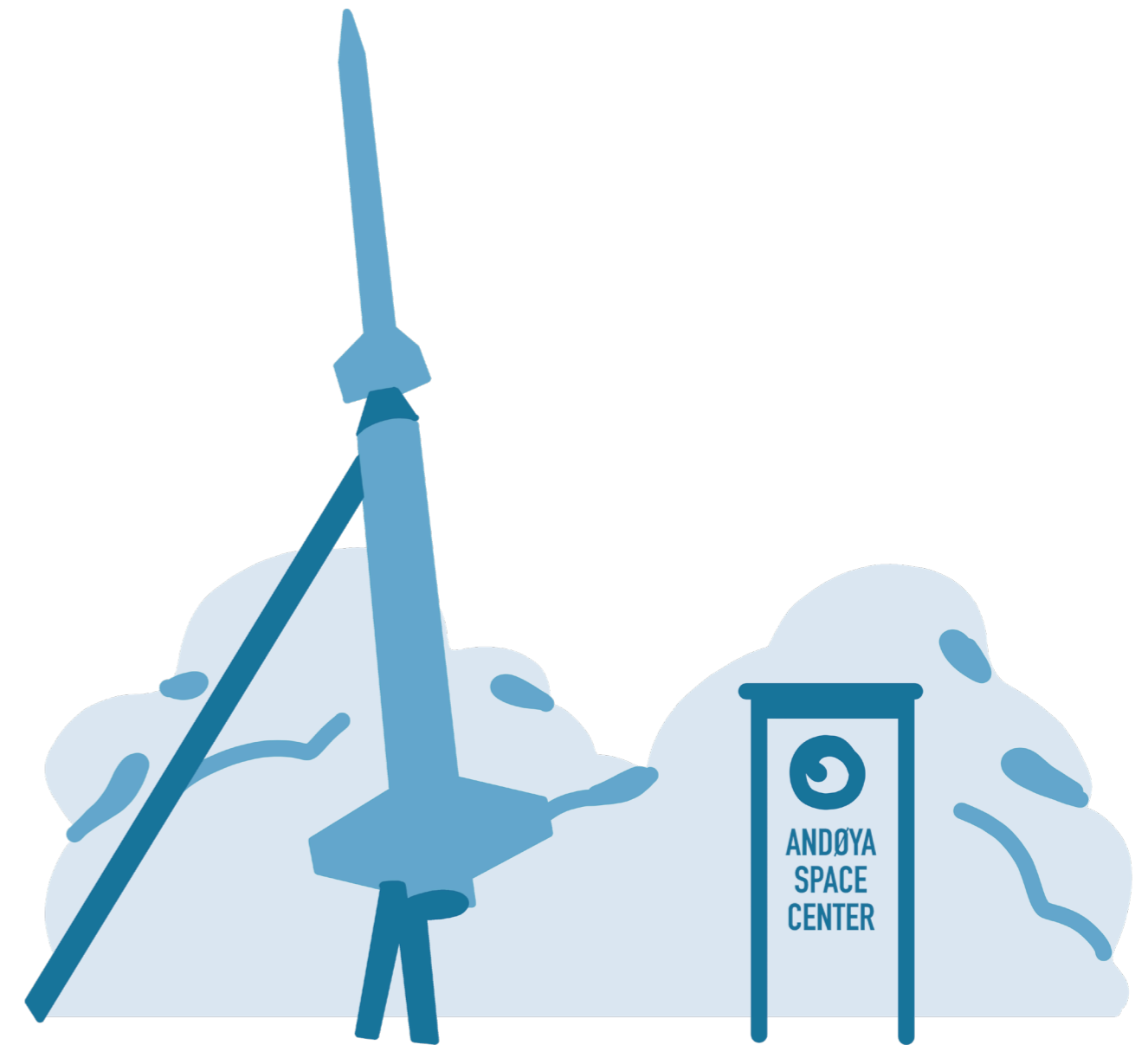
I alt pendlet 18 916 personer fra Nordland til arbeid i andre deler av Norge. Det pendlet inn til Nordland fra andre deler av Norge pendler 16.361 personer. Nettopendingen i 2019 var dermed at 2 555 flere pendlet ut av fylket enn inn til Nordland. Trenden har vært stabil siden 2016.

figur 3.10

Utvikling i andelen av sysselsatte med høyere utdanning i Nordland 2011 til 2020 (SSB)

Nordland hadde i 2020 33,4 prosent sysselsatte med høyere utdanning. Det var 4,6 prosentpoeng lavere enn vår nabo Troms og Finnmark, og 7,5 prosentpoeng lavere enn landsgjennomsnittet. Lavere innslag av arbeidstakere med høyere utdanning vil i økende grad bli en utfordring for bedriftenes konkurranseevne fremover.

Vesterålen, Andøya space center

STERK OPPBREMSING, MEN BEDRE ENN FRYKTET

Omsetningen i Nordland falt med 2,5 prosent i 2020, det største fallet siden krigen. Totalt sett var nedgangen mindre enn fryktet i tidlig fase av pandemien. Nedgangen forklares i stor grad av prisfall i sjømatsektoren, og redusert reiseaktivitet og smittevernbegrensninger innen reiseliv og tjenesteyting. Nordland hadde et svakere fall i omsetningen enn hva man så nasjonalt, hvor nedgangen var på hele 3,3 prosent i 2020.

Omsetningen i Nordlandsbedriftene falt med 4,5 milliarder i 2020, ned til 177 milliarder kroner. Nordlands mange filialer omsatte for 54,2 milliarder kroner, ned 2 milliarder sammenlignet med 2019. Totalt omsatte næringslivet i Nordland for 231 milliarder. Nedgangen er den sterkeste målt siden Indeks Nordland første gang ble publisert i 1992. Forventet vekst i 2021 er 3,4 prosent gitt vellykket vaksinasjon av befolkningen.

Det er forventninger om at gjeninnhenting som startet mot slutten av 2020, fortsetter og skyter fart i 2021. Forventningene til vekst er imidlertid noe lavere for Nordland enn for hele Norge. Mange av eksportbedriftene i fylket melder om usikkerhet i markedene, og er forsiktige med anslagene for 2021.

Krisen møtes med massiv omstilling

Nordlandsbedriftene skal ha skryt for å møte pandemien med intens omstilling. De har jobbet med å finne nye måter å arbeide på tilpasset pandemien, endring av bedriftens kostnadsbase, og ikke minst skaffe seg ny kompetanse nødvendig for omstilling. Utviklingen har fått drahjelp fra økte rammer fra Innovasjon Norge. Det er også et vesentlig taktskifte i arbeidet med digitalisering, utforskning av grønn teknologi og forretningsmuligheter.

Det jobbes med store prosjekter innen fornybar energiproduksjon, samt omgjøring av energi til hydrogen. Batteriproduksjon i Nordland går nærmere mot realisering. Alt dette skjer

samtidig som det allerede er høy investeringstakt i havbruk, eiendomsutvikling, og den kraftforedlende industrien jobber med utslippsreduksjoner.

Det offentlige har bidratt med viktig støtte til mange av utviklingsprosjektene. Innen sjømat og industri har det vært tildelt mange risikolån og tilskudd til investeringer i nye produksjonsanlegg, produkter, teknologi og marked. Innen reiseliv og tjenesteytende sektor har mange av bevilgningene gått til utvikling, omstilling og kompetanseprogram.

Ett år i krise gjør at trykket på og betydningen av offentlig finansiering av innovasjons- og omstillingsprosjekter er enda større enn i 2020. Tildeling av utvidede investeringsrammer for Innovasjon Norge, er derfor svært viktig for både omstilling og gjenoppbygging av næringslivet etter pandemien.

2020 – et år med store kontraster

Ved inngangen til 2020 hadde Nordland lagt bak seg et rekordår med hele 6,7 prosent vekst i omsetningen. Starten på 2020 ble også god, men pandemien slo hardt inn i bedriftene, og på kort tid ble nærmere 15.000 ansatte helt eller delvis ledige i mars 2020. De fleste av disse kom tilbake i arbeid etter hvert som samfunnet gradvis åpnet opp igjen. I februar 2021 var det fortsatt over 5.700 helt eller delvis ledige i Nordland. Nivået er høyere enn før pandemien, men langt lavere enn i den tidlige fasen.

Selvåg Senior

2020 ble et bråstopp, med et fall på 2,5 prosent i omsetningen i Nordland. Selv om aktiviteten for mange har hentet seg opp, er det fortsatt deler av næringslivet som har store utfordringer. Dette gjelder særlig i næringer der driften er begrenset av smitteverntiltak og reiserestriksjoner, slik som personrettede tjenestenæringer som reiseliv, kultur, restaurant og opplevelser. I disse næringene har aktiviteten falt mellom 40 og 70 prosent, og aktiviteten forventes å forbli lav så lenge smitteverntiltakene varer.

Tjenesteyterne som retter seg mot bedriftsmarkedet har hatt en langt mer positiv utvikling. Mange bedrifter nærmer seg en normalisering av aktiviteten, med unntak av de deler av tjenesteproduksjonen som er begrenset av smitteverntiltak. Dette gjelder spesielt for bedrifter innenfor kantinedrift, vaske- og transporttjenester, reiselivstjenester, konferanse og kontortjenester.

Redusert valutafordel og svakere internasjonale konjunkturer 2021

Pandemien svekket den internasjonale kjøpekraften og etterspørselen. I noen tilfeller ga dette seg utslag i lavere priser for den eksportrettede delen av næringslivet. En i utgangspunktet svak krone, og en ytterligere svekkelse i den tidlige fasen av pandemien hadde en positiv effekt for eksportørene. Våren 2020 styrket kronen seg noe igjen, og valutafordelen til eksport-

ørene er derfor mindre i 2021 enn i 2020. Det reflekteres i større usikkerhet i eksportørenes forventninger til 2021.

Nedgang i alle sektorer i 2020

Sjømatnæringen

Pandemien har endret sjømatmarkedene, og omsetningen falt med 5 prosent i 2020. Hoveddelen av nedgangen skyldes svakere priser på sjømat og noe lavere kvoter på hvitfisk. Noen produkter, som sild, opplevde økte volumer og priser. Restaurantmarkedet i Europa reduserte etterspørselen etter fersk fisk, som medførte at en større andel ble bearbejdet for salg i dagligvarehandelen. Dette resulterte i lavere priser for blant annet laks. Omsetningen falt med 1,2 milliarder til 23,1 milliarder kroner i 2020.

Havbruksnæringen og fiskerinæringen gjennomførte store investeringer i 2020. Dette året kom den første Havfarmen på plass utenfor Hadsel i Nordland, nye settefiskanlegg ble ferdigstilt, og slakterier ble oppgradert. På logistikksiden kom flyfrakt av laks i gang fra Evenes, og det ble klart for prøvetrygninger fra Bodø Lufthavn. Flere nye store fiskefartøyer er under bygging for fylkets fiskebåteiere, der fartøyet Selvåg Senior vil markere en milepæl, som det første større lavutslipps fiskefartøyet noen gang levert til Norge.

I 2021 investeres det fortsatt friskt i hele verdikjeden, fra smolt til slakteri og nye logistikksystemer, i takt med næringens økende produksjonsvolum. Næringen gjør en rekke tiltak for å redusere CO₂-avtrykket og belastningen på økosystemet i havet. Gode eksempler på dette er elektrifisering av oppdrettsanlegg og fartøy, utvikling av makro og mikro alger til bruk i laksefôr intensiveres, økt eksport av filet i stedet for hel fisk, og bruk av LNG-gass i brønnbåtflåten.

Industri og BA

Industri og BA sektoren (industri, bygg og anlegg og kraftproduksjon) omsatte for 56 milliarder i 2020, en nedgang på 1,1 milliarder kroner fra 2019 eller -2 prosent.

Aktiviteten i bygg og anlegg var i stor grad uforandret i 2020. Offenlige byggherrer reduserte sin igangsetting noe, og hotell- og reiselivsmarkedet reduserte sin etterspørsel etter rehabilitering. Innen boligbygging var det god aktivitet på eksisterende og nye prosjekter og høy etterspørsel etter rehabilitering. Aktiviteten på infrastrukturprosjekter falt noe i 2020. For sistnevnte vil det være viktig for aktiviteten i 2021 at de store prosjektene i fylket prioriteres i Nasjonal transportplan.

I 2021 er optimismen i bygg knyttet til næringsbygg for fiskeri- og havbrukssektoren samt at forsinkede igangsettinger av bygg til offentlig sektor utløses. Det ventes også god aktivitet innen boligbygging. Samlet for bygg og anlegg ventes det en svak vekst i 2021.

Hjemmemarkedsindustrien hadde i sum stabil aktivitet som følge av høy oppussingsaktivitet og stabil etterspørsel fra næringsmiddelindustrien. Fremover ventes en forsiktig oppgang i aktiviteten.

Eksportindustrien hadde et moderat fall i produksjonsvolumene i 2020. Den kraftforedlende industrien opererte nært kapasitetsgrensen i 2020, mens variasjonen var noe større for næringsmiddelindustrien, med moderat fall i aktiviteten totalt sett. Fiskeindustrien opplevde mindre etterspørsel etter fersk fisk og dreide produksjonen til mer frossen fisk og saltfisk. Økte kvoter vil kompensere for noe av fallet i volum i 2021. Eksportindustrien sine utsikter for 2021 er stabile produksjonsvolum, men med stor usikkerhet rundt valuta og råvarepriser internasjonalt.

Varehandel, reiseliv og logistikk

Varehandel, reiseliv og logistikk hadde en omsetning på 56,5 milliarder i 2020. Omsetningen falt med 1,1 milliarder og om lag -2 prosent i 2020. Varehandelen har økende omsetning i takt med at vi reiser mindre, og har mer tid hjemme. Mer tid i eget hjem medførte økt oppussingsaktivitet, handel med møbel og interiørartikler og sportsutstyr. Mye av denne handelen skjedde over internett. Logistikkbedriftene innen varetransport har hatt god aktivitet som følge av økt varehandel.

Kontrasten er stor til utviklingen i reiselivet. Her falt aktiviteten kraftig i april 2020 og reiselivet mistet nesten alle utenlandske turister. Til tross for en kortvarig aktivitetstopp sommeren 2020, falt aktiviteten tilbake til lavere nivåer igjen etter sommeren. Smittevernstiltak og nedstengninger har gjort at færre spiser på restaurant, og fortsatt er reiseaktiviteten langt lavere enn normalt.

Økt varehandel utlignet omsetningsmessig mye av nedgangen i reiseliv i 2020. Utsiktene for 2021 er positiv vekst på 3,5 prosent, mye betinget av hvor raskt befolkningen vaksineres.

Tjenester mot bedriftene

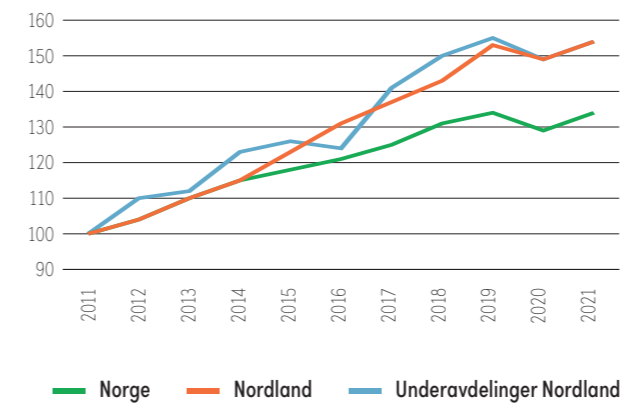
Tjenesteyterne mot bedriftene omsatt for 38,1 milliarder, en nedgang på 860 millioner og -2,2 prosent. God utviklings- og omstillingsaktivitet i næringslivet har gitt stabilt salg av konsulenttjenester. Mye av forklaringen tilskrives støtteordningene for næringslivet. For teknisk tjenesteyting og eiendoms- og forvaltningstjenester var omsetningen uendret i 2020. Redusert aktivitet i reiselivet påvirket også en rekke av tjenesteleverandørene. Utsiktene for tjenesteyterne i 2021 er en økning i omsetningen på 3 prosent.

Tjenester mot private

Tjenesteyting for private omsatte for 4,9 milliarder kroner i 2020, en nedgang på 206 millioner fra 2019. Nedgangen tilskrives blant annet smittevernsrestriksjoner for leverandører av hud-, hår- og kroppsspleie, treningsentre og kjøreskoler. I tillegg konsumerte vi langt mindre kultur enn tidligere. Kontrasten er stor til eiendomsmeglere som opplever stabil til moderat økende aktivitet, drevet av lav rente og høy omsetning av boliger. Utsiktene for 2021 er en vekst på 4 prosent.

figur 4.1

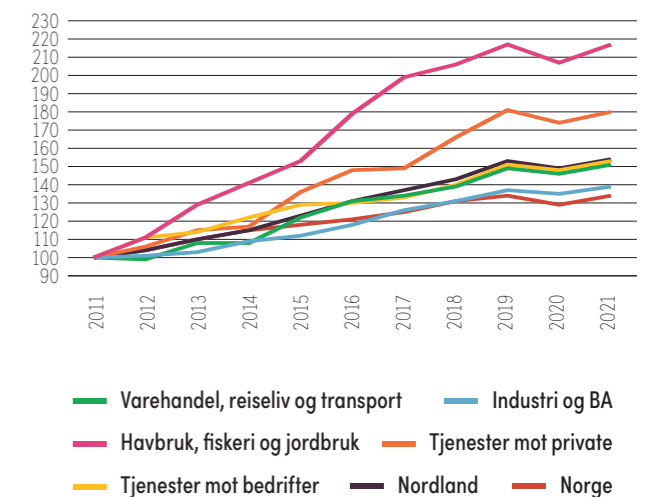
Utvikling i omsetning Nordland, Norge og underavdelinger Nordland. Løpende kroner. Indeks der omsetning i 2011=100

I 2020 falt omsetningen i Nordland med 2,5 prosent og med 3,4 prosent i AS Norge. Nedgangen i 2020 markerer slutten på en vekstperiode fra 2014 til 2019 der Nordlandsbedriftene har vokst raskere enn Norsk økonomi. I sum har Nordlandsbedrifter blitt rammet mindre av pandemien, noe som underbygges av lavere vekst i arbeidsledighet i Nordland enn nasjonalt gjennomsnitt. Utsiktene for 2021 er vekst på 3,4 prosent sammenlignet med 3,8 prosent i landsgjennomsnitt. En lavere fall i Nordland ventes å gi moderat lavere innhentning en nasjonalt.

figur 4.2

Utvikling i omsetning per bransje Nordland. Indeks der omsetning i 2011=100

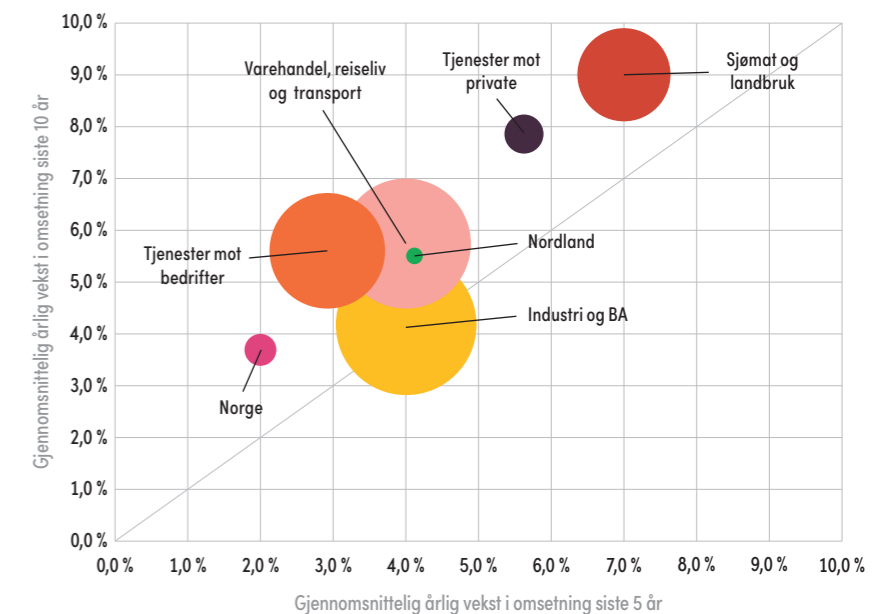

Figuren viser utvikling i omsetning i løpende priser beregnet i forhold til omsetningen i 2011. Alle sektorer hadde fall i omsetningen i 2020. Sjømat falt med 5 prosent, Industri og bygg og anlegg med 2 prosent, Varehandel hotell og reiseliv med 2 prosent tjenesteyting mot bedrifter med 2,2 prosent og tjenester mot private med 4 prosent. Sjømatnæringen har gitt et stort vekstbidrag og mer en doblet omsetningen fra 2011, på andreplass følger tjenester til private (en liten sektor), godt foran tjenester til bedrifter, varehandel og reiseliv. Lavest vekst hadde fylkets største næring, industri og bygg og anlegg som hadde en vekst på 35 prosent fra 2011 til utgangen av 2020. Nye industriprosjekter og fornybar energi utbygging ventes å øke aktiviteten i industri og BA de neste årene.

figur 4.3

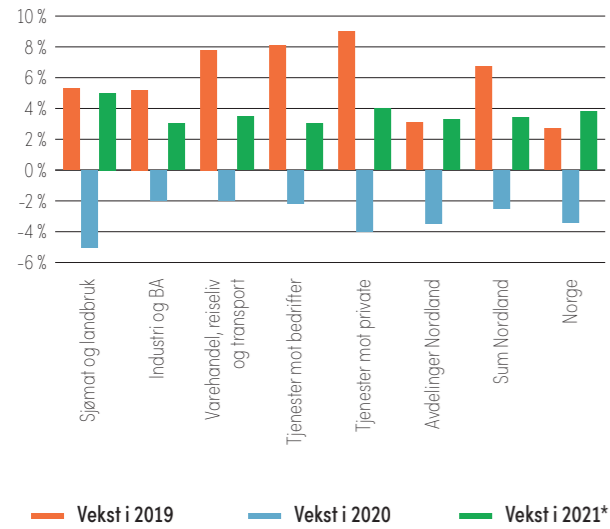
Gjennomsnittlig omsetningsvekst siste 10 år sammenlignet med siste 5 år. Størrelsen på sirkelen angis av sektorens omsetning. Endring er målt i prosent per år.

Figuren viser om veksten i en sektor har økt siste 5 år sammenlignet med utviklingen siste 10 år, altså om sektoren har tiltakende veksthastighet. Industri og BA er den sektoren som best har opprettholdt vekstfarten siste 5 år sammenlignet med siste 10 år. Størst nedgang i vekstnivået har tjenester mot bedrifter, der siste 5 år gir en vekst på litt i overkant av halvdelen av hastigheten i 10 års snittet. Også sjømat, tjenester mot private og varehandel, restaurant og logistikk og tjenester mot private har lavere veksttakt siste 5 år sammenlignet med når en ser hele 10 års perioden under ett. Reduksjon i vekstfart er større i norsk økonomi enn i Nordland.

figur 4.4

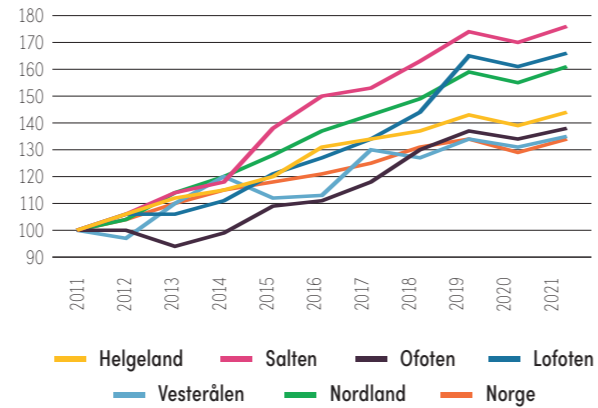
Vekst per sektor i 2019, 2020 og utsiktene for 2021

Figuren viser oppbremsing per sektor i 2020 sammenlignet med vekst i 2019 og forventet vekst i 2021. Endringen sammenlignet med 2019 var sterkst for tjenesteyting mot private, tjenesteyting mot bedrifter og for sjømatnæringen. Endringen var minst for industri og bygg og anlegg samt varehandel og reiseliv, der økt varehandel kompenserte mye av bortfallet av omsetning i reiselivet. Negativ vekst vil utfordre mange bedrifter, spesielt når nedgangen ser ut til å vare ut store deler av 2021. Selv om bedriftene forsøker å omstille seg, er det fare for økning i antallet bedrifter som må gi opp i 2021.

figur 4.5

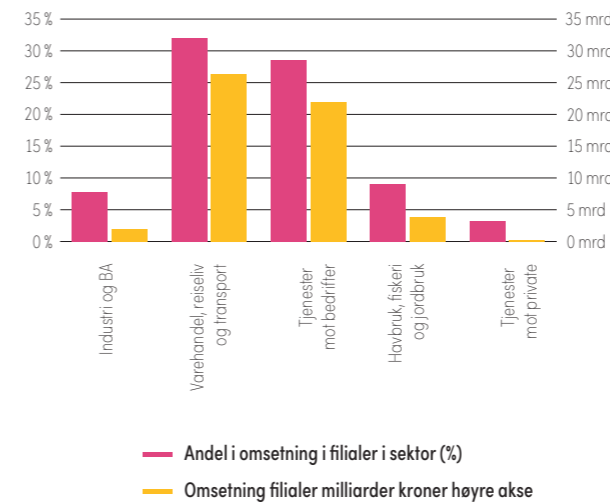
Utvikling omsetning per region. Indeks der 2011=100

Utviklingen etter 2011 viser at Saltenregionen har den sterkeste omsetningsveksten i Nordland for perioden i helhet. Rett bak følger Lofoten. Helgeland, Ofoten og Vesterålen hadde i samme periode markant lavere veksthastighet i økonomien enn Lofoten og Saltenregionen. I 2020 har alle regioner omsetningsnedgang på 3 til 4 prosent. Pandemien har gitt negativt utslag i alle regioner i fylket.

figur 4.7

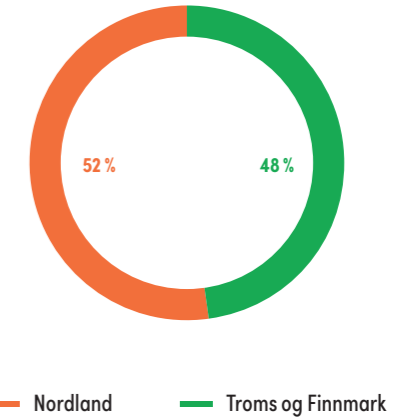
Omsetning i filialer av selskaper i Nordland som ikke har hovedkontor selv i Nordland

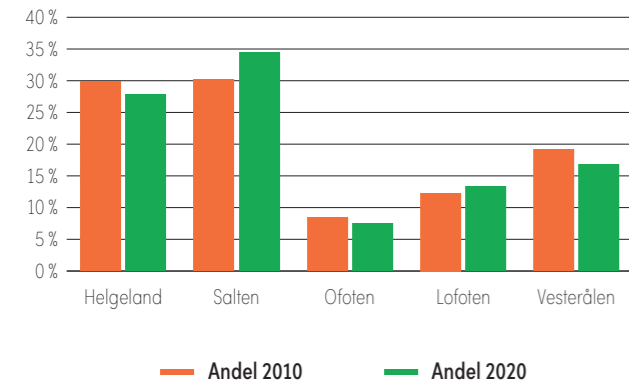
I alt omsetter underavdelinger i Nordland for 54 milliarder i 2020. Filialene utgjør 23,5 prosent av omsetningen i Nordland. Andelen filialer er høyest i varehandel, og reiseliv og i tjenestesektoren mot bedrifter med henholdsvis 32 prosent og 28,6 prosent. Inkludert filialene omsetter Nordland for 231 milliarder i 2020, mer enn 6,5 milliarder kroner mindre enn i 2019.

figur 4.8

Fordeling av omsetning i morselskaper mellom fylkene Nord Norge i prosent 2020

En god sammenligning av størrelsen på næringslivet mellom fylkene i Nord Norge er aktiviteten i morselskapene, altså uten konserninntekter for selskaper registrert i landsdelen. I sum er omsetningen i disse selskapene 268 milliarder kroner. Nordland utgjør 52 prosent og 140 milliarder, fulgt av Troms og Finnmark med 129 milliarder i morselskaps omsetning. I tillegg til omsetning i morselskap kommer konserninntekter utenfor landsdelen, og filialers omsetning i landsdelen eiet utenfor landsdelen. I alt utgjør dette i overkant av 110 milliarder.

figur 4.6

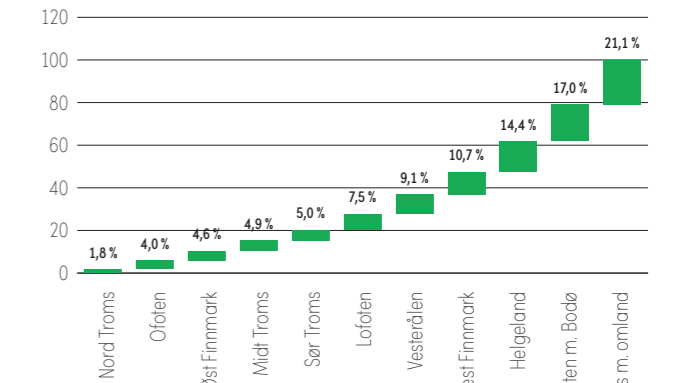
Regionenes relative andel av omsetning i Nordland 2020 i prosent

Figuren viser andel i 2010 og i 2020. Regionene Salten og Helgeland er de to største i Nordland. Salten hadde den største økningen i andel av fylkets omsetning på 10 år med 4,3 prosent. Størst nedgang i andel hadde Vesterålen med en nedgang på 2,3 prosent. I tillegg til Salten, var Lofoten den eneste av regionene som økte sin relative andel av omsetningen i løpet av de siste ti årene.

figur 4.9

Fordeling av omsetning i morselskaper per region i Nord Norge i prosent (kilde eniro)

Sum omsetning i Nord var 269 milliarder. Tromsø, Salten og Helgeland er de tre største regionene målt i omsetning (uten konserninntekter og filialer) i Nord-Norge. Nord-Troms og Ofoten er de minste regionene målt i omsetning i nord. Tromsøregionen er svært viktig for Troms og Finnmark siden 44 prosent av bedriftenes omsetning skapes der. Til sammenligning utgjør Salten med Bodø 33 prosent av omsetningen i Nordland.

ØKT USIKKERHET I VERDENSMARKEDET

Etter at eksportverdien fra Nordland passerte 30 milliarder i 2019, falt den igjen under 30-tallet i 2020 til 29,9 milliarder. Nedgangen fra 2019 var på 1,1 milliarder. I den første fasen av koronapandemien ble eksportbedriftene hjulpet av en svak kronekurs. For sjømateksporten ble det en dreining i etterspørselen fra hotell- og restaurantmarkedet til dagligvarehandel, med mindre betalingsvilje. Koronapandemiens påvirkning på internasjonale konjunkturer kan i stor grad forklare fall i både sjømatverdi og for industrivarer. Til tross for fall i verdiene, har volumet som har blitt eksportert ut av fylket vært relativt upåvirket, og de fleste eksportbedriftene har stort sett hatt full drift gjennom 2020. Gode priser på mineraler og malm, samt gode volumer på byggevarer har motvirket volumnedgangen gjennom koronapandemien.

I 2020 var det seks fylker som hadde høyere eksportverdi enn Nordland (Vestland, Møre og Romsdal, Agder, Vestfold og Telemark, Rogaland og Viken), som i stor grad skyldes fylkesreformen. Ser man på eksportverdi per innbygger kommer derimot Nordland på tredje plass, kun bak Møre og Romsdal og Agder.

Eksportverdien i Nordland falt med 3 prosent fra 2019 til 2020. Tilsvarende tall for hele landet var en nedgang på 2 prosent, mens Troms og Finnmark hadde en nedgang på 9 prosent.

Det som trakk eksportverdien mest ned var fisk, som i Nordland hadde en nedgang på hele 7 prosent fra 2019 til 2020. Nedgangen skyldtes lavere etterspørsel fra hotell- og restaurantmarkedet ute i Europa, som ble hardt rammet under pandemien. Hvitfiskindustrien opplevde et sterkt prisfall i løpet av 2020. Det har vært et krevende år for eksportørene av torsk, klippfisk, tørrfisk, sei og hyse. En viktig forklaring er noe lavere fangstkvoter for hvitfisk og dreining fra fersk fisk til mer frosset fisk for salg i supermarkeder. Splittet eksportverdien av fisk, ser man at det er lakseeksportørene som har hatt størst nedgang i eksportverdi fra 2019 til 2020, med i overkant av 940 millioner. Til sammenligning har kategorien fiske og fangst hatt en nedgang på om lag 7 millioner og bearbeiding og konservering av fisk en nedgang på 247 millioner.

Store deler av sjømateksporten har trosset koronapandemien

I løpet av 2020 var det mer laks tilgjengelig på markedet enn tidligere, som følge av kraftig fall i etterspørselen fra Kina. Det medførte et kraftig prisfall, i snitt 6 prosent lavere enn for 2019. Året sett under ett ble ikke så ille på grunn av rekordhøye

laksepriser i første kvartal, og flere uker lå prisen for fersk laks høyere i 2020 enn i 2019.

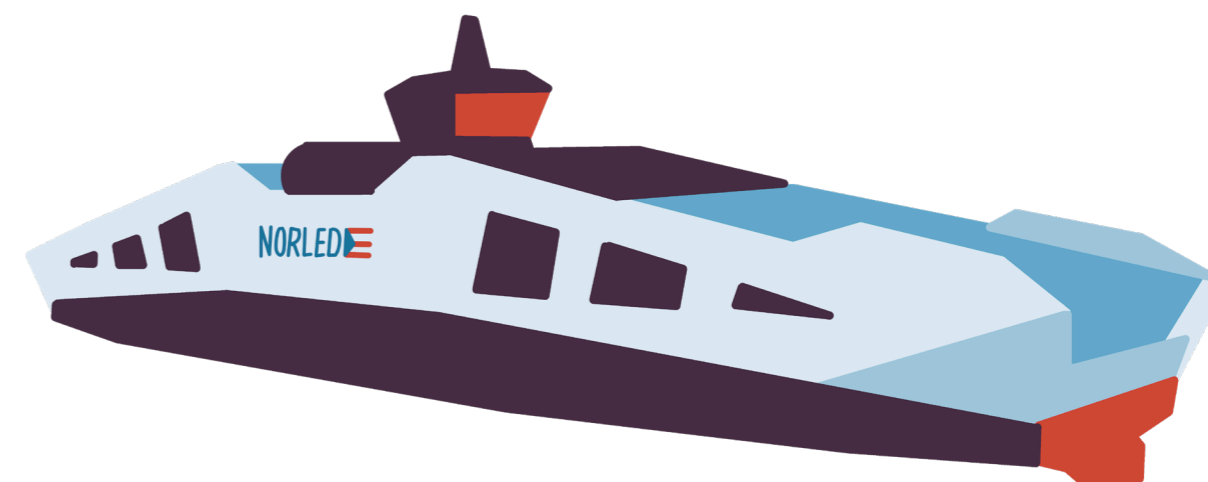
Tørrfiskeksporten ble hardt rammet som følge av et nedstengt Italia og salget falt 40 – 50 prosent. Til tross for en svak krone medførte også korona et prisfall på 12-15 prosent. Lagrene av tørrfisk er derfor nå større enn normalt, selv om mange tørrfiskprodusenter solgte unna en del på begynnelsen av fjoråret. Noen arter har derimot gjort det bra i 2020. NVG-sild hadde en verdiøkning på 38,2 prosent i 2020 sammenlignet med året før, som følge av bedre priser.

Metall og kjemi står for om lag 40 prosent av eksportverdien

Eksportverdien av metall- og kjemiprodukter falt for andre året på rad. Lavere etterspørsel som følge av korona ga økt konkurranse og svakere priser. Dette medførte at enkelte av bedriftene i Nordland ikke hadde full kapasitetsutnyttelse gjennom hele året, men lave strømpriser bidro til at mer av produksjonen kunne foregå i Norge, og motvirket en del av fallet. Nedgangen er lavere fra 2019 til 2020 enn i perioden før, og i 2020 utgjør metaller og kjemi om lag 40 prosent av den totale eksportverdien fra Nordland. Prognosene for metaller og kjemi er mer usikre for våren 2021, da man for fullt vil begynne å merke effektene av koronapandemien og ordreservene har blitt spist opp.

Hva betyr dette for Nordland og hvordan blir 2021?

Ved inngangen til 2021 er utviklingen i koronapandemien fremdeles nokså usikker, og Regjeringen satte i verk nye tiltak 4. januar, de strengeste siden 12. mars 2020, på grunn av nye mu-

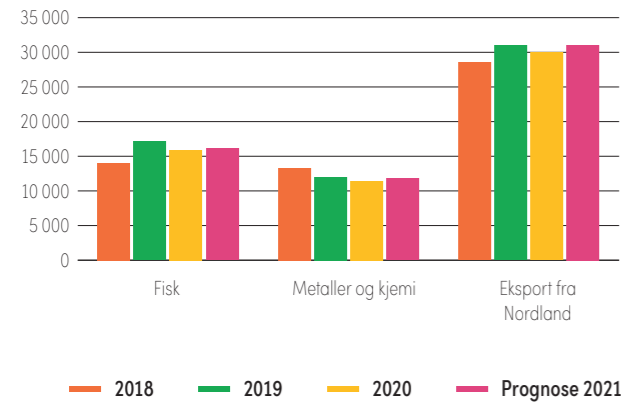
Hydrogenferger i Vestfjorden

tasjoner. Det tyder på at vi må leve med usikkerheten en stund til, selv om en effektiv og rask vaksinerings til de mest sårbare gruppene kan gjøre at verdensøkonomien kommer raskere i gang. Det vil ta tid før man har en tilstrekkelig vaksinerings på plass, og virkningene av vaksinene vil også først komme om noen måneder. Det vil nok bidra til at etterspørselen fra utlandet forblir redusert utover våren, men at man i løpet av 2021 vil få en vekst på om lag 3,8 prosent i total eksportverdi.

Internasjonale hendelser, og endringer i etterspørselen gir seg raskt utslag i eksportbedriftene, og i lokalsamfunnene hvor de er lokalisert. Eksportindustrien er svært viktig for Nordland. Vi har den tredje største eksportverdien per innbygger, og industrien sysselsetter i overkant av 10.000 personer, og det igjen gir ringvirkninger på 3.000 personer.

figur 5.1

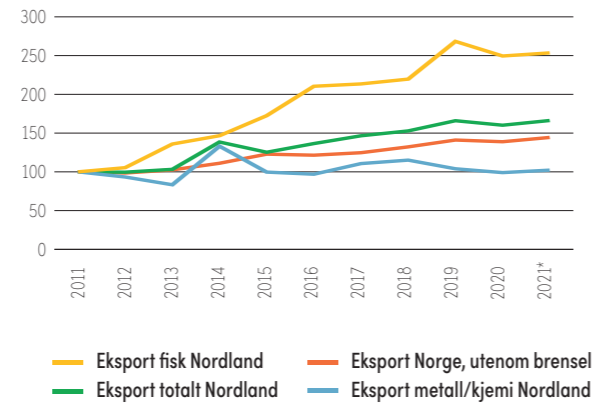
Eksport av tradisjonelle varer fra Nordland, 2018-2021 (millioner NOK) (SSB)

Eksportverdien for Nordland falt i 2020 til 29,9 milliarder kroner. Verdien ble redusert med 3,5 prosent fra 2019. Eksportverdien av fisk utgjorde i 2020 15,9 mrd. Den falt dermed med 7 prosent, fra rekordåret 2019. Reduksjonen i eksportverdien av metaller og kjemi utgjorde 4 prosent, fra 12 mrd. i 2019 til 11,4 mrd. i 2020. Nedgangen skyldes i stor grad usikkerheten som råder i verdensmarkedet. Prognoser for 2021 tilsier en vekst på 3,8 prosent som følge av internasjonal gjenoppliving av økonomien.

figur 5.2

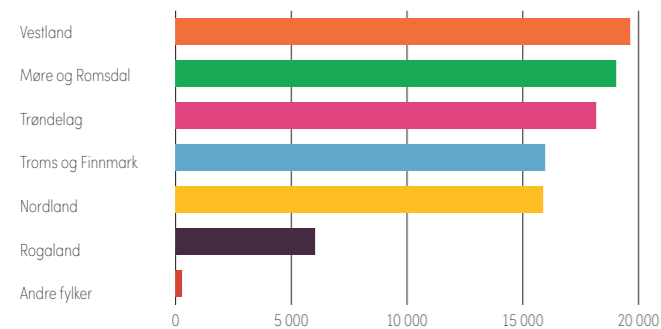
Utvikling i eksportverdi fra Nordland 2011-2020, og prognoser for 2021 (SSB)

Som man kan se av figuren har utviklingen i den totale eksportverdien i Nordland vært høyere enn for landet som helhet hele perioden, som i stor grad skyldes den voldsomme veksten i verdien av eksportert fisk. Man ser også at Nordland (3 prosent) har hatt omtrent samme fall i eksportverdi som landet (2 prosent) i 2020, men at eksportverdien av fisk har hatt en mye sterkere nedgang. Prognosene for 2021 viser at veksten vil igjen ta seg opp.

figur 5.3

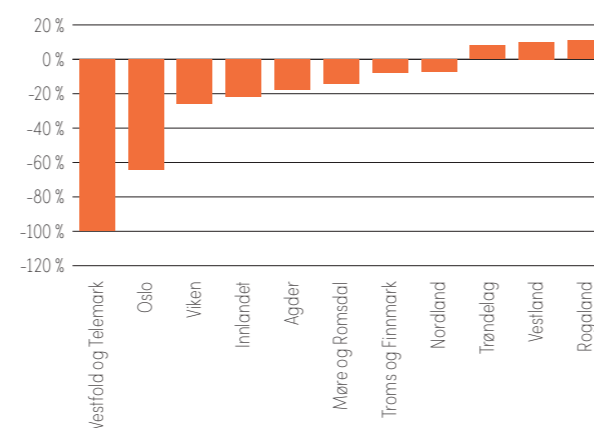
Eksport av fisk i millioner kroner, 2020, Norge (SSB)

1. januar 2020 ble det innført en ny inndeling av fylker i Norge og 19 fylker ble til 11. Nordland er nå det femte største eksportfylket når det kommer til eksport av fisk, rett bak Troms og Finnmark.

figur 5.4

Endring i eksport av fisk fra 2019-2020 (SSB)

Trøndelag, Vestland og Rogaland har trosset koronapandemien og har økt sin eksportverdi i løpet av 2020. For Trøndelag har det vært en økning i NVG-sild, mens for Vestland og Rogaland har det vært landet mer makrell. Et annet av bidrag til vekst i eksportverdien for disse fylkene er store lakseoppdrett som SalMar og Lerøy. Nordland har hatt en nedgang på 7 prosent. Møre og Romsdal som også er et sjømatfylke hadde til sammenligning en nedgang på 14 prosent, fylket har hatt et betydelig fall i slaktning av laks og regnbueørret fra 2019 til 2020.

NOVA SEA SERVERER GRØNN NYVINNING TIL TROSS FOR KRISEÅR

Som kjent ble 2020 sjokkåret for næringslivet – også i Nordland. Omsetningen så det største fallet siden krigen. Sjømatnæringen så en nedgang på fem prosent. Til tross for dette, kjempet Nordlandsbedriftene videre og møtte krisen med stor omstillingsevne. Nova Sea på Lovund investerte friskt selv under pandemiutbruddet.

Foto: Nova Sea.

Motstrøms fra start

Den første oppdrettslaksen kom til Nord-Norge og landet på fraflytningstruede Lovund med sjøfly. De første årene på 70-tallet var fullt av nedturer. Gründerne Steinar Olaisen og Hans Petter Melland trodde på prosjektet og jobbet døgnet rundt. Noen hjemmesnekkere merder skulle vise seg å bli begynnelsen på et nordnorsk industrieventyr. Noen ti år senere har prosjektet som ble Nova Sea resultert i stor optimisme i Lovund-samfunnet. Flyttestrømmen har snudd og lakseeventyret har bidratt til en dobling av innbyggertallet.

Storsatsinger i ryggmargen

I 2021 investerer sjømatnæringene i Nordland i hele verdikjeden, til tross for et år preget av pandemiutbrudd. Nova Sea er ikke et unntak. Laksegiganten har alltid sett fremover og den nyeste storsatsingen skal ta selskapet i en enda grønnere retning. Nova Sea har kjøpt inn en ny forflåte av typen AC 450 fra AKVA group. Flåten skal plasseres ved Træna. Der skal den føre 20 merder mens den driftes på fornybar landstrøm. Dette kutter klimagassutslippene betydelig.

Til nå drifter Nova Sea 96 prosent av sine forflåter på landstrøm. Den nye flåten er robust og skal tåle bølger opp til fire meter, noe som trengs i det til dels krevende havstykke utenfor Træna. Den er 22 meter lang, 12 meter bred og blir levert med en boenhet bestående av blant annet kontrollrom, kjøkken, lugarer med bad, garderobes, lager, verksted og veterinærrom. Forflåten leveres med infrastruktur for kamerasystem, og er forberedt for lading av elbåt – og dermed tilrettelagt for en fremtid på elektrisitet.

SVEKKET LØNNSOMHET OG VERDISKAPING I ALLE SEKTORER

Lønnsomheten i Nordland falt til 8,4 prosent i 2020, en nedgang fra 9,6 prosent i 2019. Fallet utgjorde 3 milliarder kroner, og den totale lønnsomheten var 14,9 milliarder i 2020. Nedgangen i Nordland var moderat større enn gjennomsnittet i Norge.

Verdiskapingen falt enda kraftigere, til 52,3 milliarder. Dette var en nedgang på 4,1 milliarder sammenlignet med 2019. Nivået falt til 29,6 kroner per 100 kroner i omsetning. Nasjonalt gjennomsnitt var 25,7 kroner per 100 kroner omsatt. Redusert verdiskaping skyldes i hovedsak svakere inntjening som følge av pandemien, et svakere verdensmarked og økt konkurranse. Den fallende lønnsomheten skyldtes i mindre grad lavere produksjon, med unntak av i næringer med smittevernbegrensninger i aktiviteten.

I 2021 ventes ytterligere redusert lønnsomhet og verdiskaping. Forklaringen er at bedriftenes mulighet til å øke prisene var moderate i 2020, og det fortsetter i 2021. Konkurransen mellom bedriftene øker, og prisene på importerte innsatsfaktorer øker. Sammen med forventninger til høyere lønnsvekst og noe lavere priser på eksport av fisk, vil dette føre til marginfall i de fleste næringer i 2021.

Hvem bidrar mest?

Havbruk og fiskeri fortsetter å være fylkets mest lønnsomme næringer, både i sum lønnsomhet og i driftsmargin. Næringene står for 37 prosent av driftsresultatet i Nordland, med 5,5 milliarder i 2020. Driftsresultatene ble redusert med om lag 1,3 milliarder sammenlignet med 2019. Nedgangen i driftsmarginen fra 27,8 til 23,7 prosent skyldes prisfall i markedene for laks og større andel frosset fisk i hvitfiskmarkedene. Høyere slaktevolum av laks har motvirket noe av lønnsomhetsfallet. Utsiktene for 2021 er fortsatt moderat fall i lønnsomhetsnivået. Svakere internasjonale konjunkturer og fortsatt nedstengning av det viktige restaurantmarkedet gir utsikter til moderat lavere priser. Selv om lønnsomhetsnivået faller i 2021, demper større kvoter i hvitfisk og større slaktevolum av laks nedgangen i næringens samlede driftsresultat. Tiltak for å redusere driftskostnader i

både havbruk og fiskeri bidrar til at fallet i lønnsomheten blir moderat i 2021. Verdiskapingen i havbruk og fiskeri var på 9,4 milliarder i fjor, en nedgang på 400 millioner fra 2019.

Industri og BA

Driftsresultatet for industri og bygg og anlegg var på 4 milliarder, som utgjorde 27,4 prosent av samlet driftsresultat i Nordland. Driftsmarginen var 7,2 prosent i 2020, mot 8 prosent i 2019. Nedgangen fra 2019 tilsvarte 550 millioner. Lønnsomheten i bygg og anlegg ble moderat svekket, forklart med lavere produksjon og prispress. I industrien ble marginene opprettholdt og i enkelte deler bedret, eksempelvis innen telekom og mekanisk industri, der kostnadsutt resulterte i bedret margin.

Industri og BA er fortsatt største verdiskaper i Nordland målt i kroner med 14,3 milliarder, selv med en nedgang på 1,5 milliarder fra 2019. I overkant av hver fjerde krone i verdiskaping i Nordland kommer fra industri og BA. Forklaringen på lavere verdiskaping er at flere av de større prosjektene i denne sektoren avsluttes, samt at industrien har satt i verk tiltak for kostnadsreduksjon. Fremover ventes det marginalt svekket verdiskaping, og med fall i sysselsettingen, vil nedgangen i hovedsak komme fra økt konkurranse og prispress. Igangsettning av utsatte bygg- og anleggsprosjekter, kan snu trenden til en moderat oppgang i lønnsomhet og verdiskaping i 2021.

Tjenesteprodusentene

Driftsresultatet i tjenesteyting mot bedrifter var på 3 milliarder i 2020, en nedgang på om lag 10 prosent fra året før. Det utgjorde 21 prosent av verdiskapingen i Nordland, og det tredje største bidraget i fylket. Nedgangen fra 2019 var på 740 millioner. Driftsmarginen var 8,2 prosent, rett bak marginen i fiskeri og havbruk. Marginfallet har vært betydelig i reiselivstjenester,

Foto: Freyr, Mo i Rana.

persontransport og tjenester med smittevernbegrensninger, mens faglig og teknisk rådgivning, eiendomsutvikling og telekommunikasjon utlignet deler av nedgangen.

Verdiskapingen var 13,4 milliarder, en nedgang på 1,1 milliarder fra 2019. Det tilsvarer 35,1 kroner i verdiskaping per 100 kroner omsatt. I 2019 var samme verdiskaping på 37,2 kroner per omsatt 100 kroner. Verdiskapingen forventes å falle moderat i 2021. Redusert reiselivsaktivitet og smittevernbegrensninger, ventes ikke å dra ned verdiskapingen vesentlig fra dagens lave nivå. Øvrige deler av tjenestene næringen venter moderat svakere etterspørsel i 2021, gitt den generelle økonomiske utviklingen.

Tjenesteyting mot private hadde et driftsresultat på 362 millioner i 2020, en nedgang på 61 millioner fra 2019. Nedgangen skyldtes i hovedsak et sterkt påvirket reiseliv og perioder med nedstengning i flere tjenestetilbud. Etter gjenåpningen hadde en del av tjenestesektoren en god opphenting, men ikke tilstrekkelig til å ta inn det tapte. Driftsmarginen var 7,3 prosent, en nedgang fra 8,2 prosent i 2019. Tjenester mot private har stor andel verdiskaping. I 2020 var den på 46,6 kroner per omsatt 100 kroner, noe som forklares med høy personellintensitet i tjenesteytingen. I 2019 var verdiskapingen til sammenligning 48,1 kroner per omsatt 100 kroner. Lønnsomheten i tjenesteyting rettet mot private avhenger av når Norge kan gjenåpnes, og hvor raskt vårt forbruksmønster normaliseres.

Varehandel, reiseliv og logistikk

Driftsresultatet nådde 1,9 milliarder i 2020, og utgjorde 12,5 prosent av driftsresultatet i Nordland. Nedgangen var på 400 millioner fra 2019. Marginen var 3,4 prosent, sammenlignet med 4 prosent i 2019. De hardt rammede næringene som reiseliv, restaurant, hotell og persontransport dro ned lønnsomheten, men sterk vekst i konsumentenes varehandel utlignet en stor del av denne nedgangen.

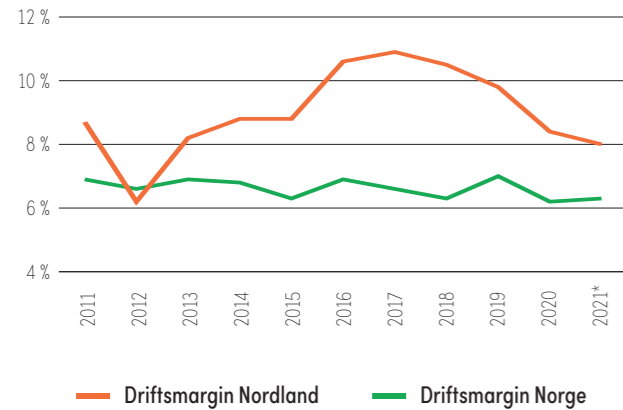
Pandemien har ført til store endringer i forbruksmønsteret i Nordland. Det har gitt økte volumer i varehandelen, og høyere priser har forbedret marginene. Kontrasten er stor til restaurant og reiseliv, der aktiviteten har vært redusert med mellom 50 og 70 prosent sammenlignet med et normalår.

Sektoren er en stor verdiskaper, med 12,9 milliarder i 2020. Verdiskapingen falt med 1,1 milliarder fra 2019. Fallet var i hovedsak knyttet til nedgang i reiseliv, restaurant og persontransport. Dreiningen av befolkningens forbruksmønster ventes å fortsette i 2021, og gir utsikter til en moderat nedgang i verdiskaping også i 2021.

Pandemien har satt fylket tilbake med 3 milliarder lavere driftsresultat og 4,1 milliarder i redusert verdiskaping. Så store negative utslag har vi ikke sett siden Indeks Nordland første gang ble gitt ut i 1994.

figur 6.1

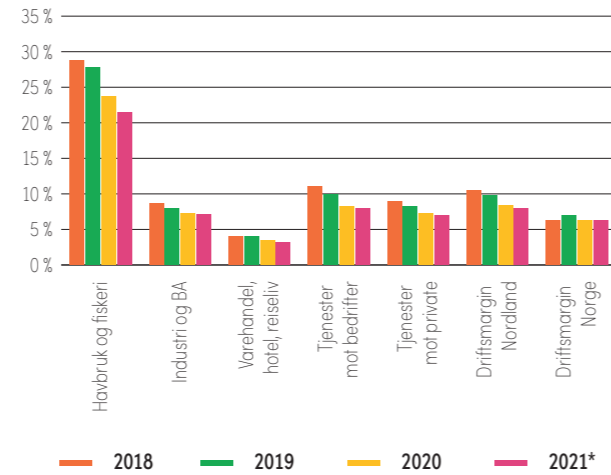
Utvikling i driftsmargin i Nordland og Norge (2011-2021*)

Bedriftene i Nordland nådde 14,8 milliarder i driftsresultat i 2020. Det var en nedgang på 3 milliarder fra 2019. Driftsmarginen var på 8,4 prosent, ned fra 9,8 prosent i 2019. Til sammenligning var driftsmarginene for Norge 6,2 prosent. Nordland har fortsatt bedre marginer enn landsgjennomsnittet, men avstanden krymper etter 2017. Pandemien bremsert lønnsomheten markant. Likevel drives det fortsatt godt i Nordland. På lønnsomhetstoppen finner vi havbruk og fiskeri foran tjenesteyting mot bedrifter. Industri og BA har mindre påvirkning av pandemien, mens vanskelige tider for restauranter, hoteller, persontransport gir tap av lønnsomhet. God aktivitet i varehandelen kompensere ikke denne nedgangen.

figur 6.2

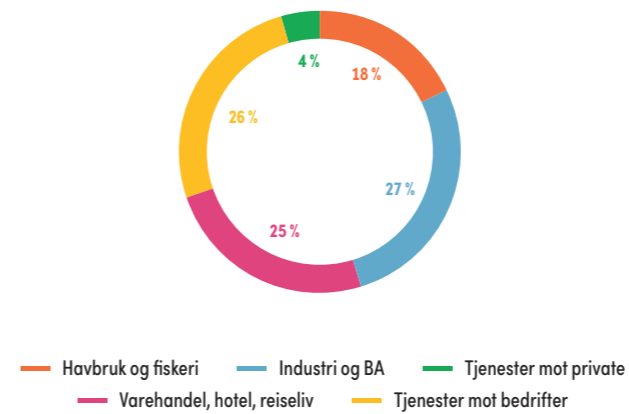
Utvikling i driftsmargin per hovedsektor. Driftsresultat som prosent av omsetning (2018-2021)

Av sektorene, er det Havbruk og fiskeri som er mest lønnsomt. Driftsmarginen var 23,7 prosent av omsetningen i 2020. Lønnsomheten har holdt seg høy siden 2012 med utsikter til høy lønnsomhet tross noe lavere nivå i 2021. Usikkerhet om eksportpriser for sjømat, valutakurser, og gjenåpning av økonomien, preger bedriftenes vurderinger av utsiktene for 2021.

figur 6.4

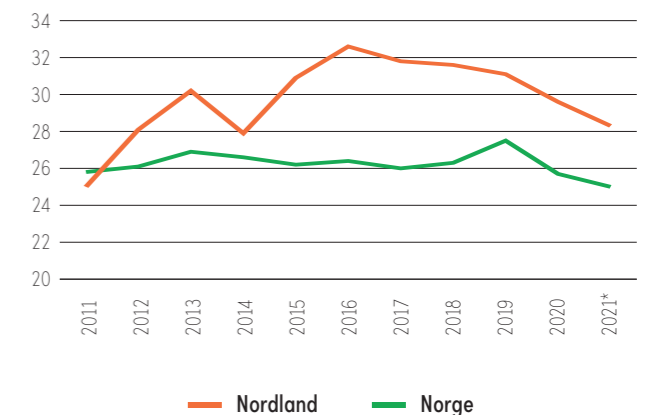
Verdiskaping per sektor i Nordland (milliarder NOK) (2020)

Figuren viser andel av verdiskaping per sektor i Nordland. Verdiskapingen nådde 52,3 milliarder i 2020, en nedgang på 4,1 milliarder fra 2019. Verdiskaping er bedriftenes driftsresultat + lønn. Industri og BA var den største verdiskaperen med 14,3 milliarder, fulgt av tjenester mot bedrifter med 13,4 milliarder, varehandel, reiseliv og transport med 12,9 milliarder, havbruk og fiskeri med 9,4 milliarder. Figuren viser prosentfordeling mellom sektorene.

figur 6.5

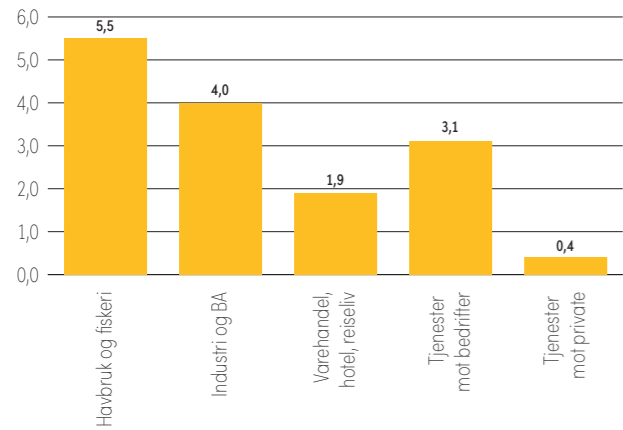
Verdiskaping per 100 kroner omsatt i Nordland og Norge 2011-2021*

For å sammenligne verdiskapingsnivået i Nordland med Norge, har vi beregnet andelen av bedriftenes omsetning som ligger igjen som verdiskaping. Figuren viser at Nordland siden 2012 har hatt en høyere verdiskaping per omsatt krone enn landsgjennomsnittet. Avstanden ned til landsgjennomsnittet varierer de siste 4 årene mellom 3,3 kroner og 5,3. I 2020 var nivået 29,6 kroner/100 kroner omsatt, sammenlignet med 25,7 for Norge. Nivået var høyest i Havbruk og fiskeri med vel 40 kroner, mens det var lavest i varehandel med om lag 23 kroner. Av regionene var Salten på topp med 32 kroner per 100 lapp, mens den var lavest i Vesterålen med 34,6 kroner per omsatt 100 lapp.

figur 6.3

Driftsresultat per sektor i milliarder kroner (2020)

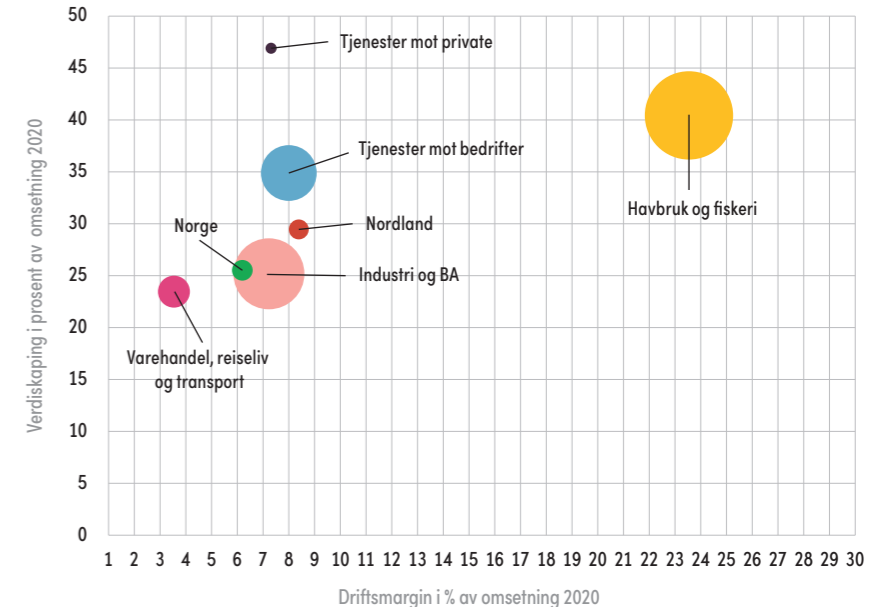

De 14,9 milliardene i driftsresultat for 2020 fordelte seg slik: Havbruk og fiskeri med 5,5 milliarder, deretter industri og ba, med 4 milliarder, tjenester mot bedrifter med 3,1 milliarder, varehandel og restaurant med 1,9 milliarder og tjenester mot private med 0,4 milliarder.

figur 6.6

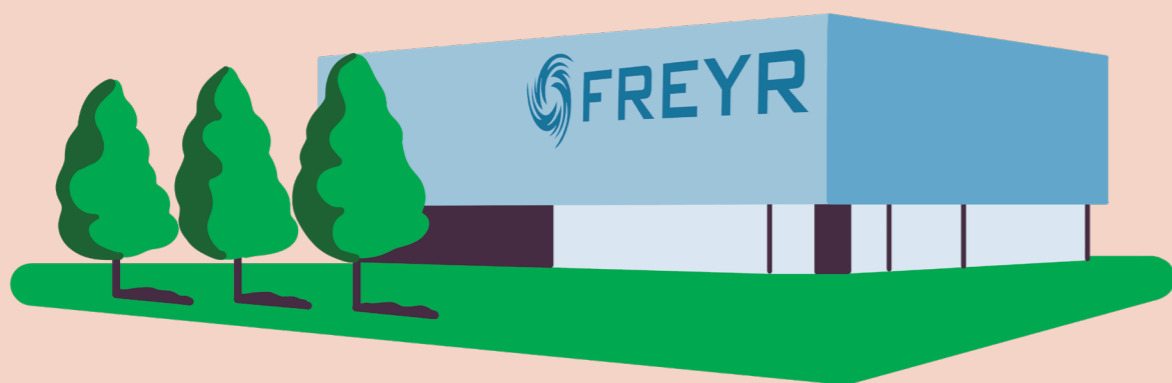
Driftsmargin og verdiskaping per hovednæring. Boblene viser hovednæringens driftsresultat i milliarder i Nordland (2020)

Figuren viser forholdet mellom driftsmargin, verdiskaping som andel av omsetning og boblens størrelse er definert av driftsresultatet i kroner. Hensikten med figuren er å illustrere næringenes relative lønnsomhet, verdiskapingsnivå og lønnsomhetsbidrag. Det er tjenestesektorene og havbruk fiskeri som er i en særstilling med høyt lønnsomhetsnivå og høyt verdiskapingsnivå.

BATTERIEVENTYR TIL MO I RANA

Industri miljøet i Rana har ambisjon om å være en grønn industriby i verdensklasse, og kommunen har en visjon om å bli «Norges grønne industrihovedstad».

Helgeland, Freyr Batterifabrikk

Dette er en av grunnene for at det er nettopp i Rana FREYR Battery planlegger å bygge en fabrikk for kostnadseffektiv og miljøvennlig battericelleproduksjon. Planene er basert på neste generasjons batteriteknologi og unike norske konkurransefortrinn, som ren fornybar energi, lave strømpriser, sterke industritradisjoner og nærheten til raskt voksende markeder i Europa og USA.

«Vår ambisjon er å gjøre Norge til en verdensledende produsent av grønne battericeller gjennom 100 prosent fornybar energi til globalt konkurransedyktige priser, dyp kompetanse innen energiintensiv- og prosessindustri samt benytte lokale råvarer der det er mulig.

«Mo Industripark representerer et unikt økosystem med flere tiårs erfaring og kompetanse innen prosessindustri. Det er dette industrielle DNAet kombinert med fokuset på bærekraft gjennom energi- og avfallsgjenvinning og sirkulære løsninger som gir det beste grunnlaget for å starte battericelleproduksjon i dette området», sier CEO Tom Einar Jensen i FREYR.

Fabrikk på 350.000 kvadratmeter

FREYRs batteriproduksjon skal levere battericeller til markeder for elektriske kjøretøy, energilagringssystemer og marine applikasjoner. Det er anslått at

disse markedene representerer et adresserbart marked på rundt 5 000 GWh per år innen 2030.

Første byggetrinn er et pilotanlegg i Mo Industripark, fulgt av en Customer Qualification Plant og gigafabrikker. Pilotanlegget støttes med 142 millioner kroner av Enova, som er et av regjeringens viktigste verktøy for å sikre kutt i klimautslippene gjennom å redusere risikoen tilknyttet klimavennlig teknologi. I tillegg til støtten fra Enova, har FREYR også blitt tildelt totalt 48 millioner kroner fra Innovasjon

Battericeller og det grønne skiftet

Ifølge FNs klimapanel må de globale CO₂-utslippene reduseres med mellom 40 til 60 prosent innen 2030 for å lykkes med å bremse den globale oppvarmingen til 1,5 grader celsius. Å bytte ut fossile brennstoff med fornybare kilder kan bidra med inntil 90 prosent av denne reduksjonen, viser beregninger fra IRENA, Det internasjonale byrået for fornybar energi. Lagring av elektrisitet vil være en viktig del av dette skiftet.

Kampen mot klimaendringer og det grønne skiftet er ventet å medføre en kraftig økning i etterspørselen etter batterier. Battericeller brukes til mangt. Det er de minste byggeklossene i batteripakkene som inngår i eksempelvis elbiler. De kan også brukes innen blant annet skipsfart, i kortbane-fly eller til stasjonær lagring av kraft fra fornybare kilder som vind- og solenergi.

Basert på tall fra Global Battery Alliance og World Economic Forum anslår konsultentselskapet McKinsey at behovet for batterier på verdensbasis vil være 17 ganger høyere i 2030 enn i 2019. Det er særlig behovet for batterier til elektriske kjøretøy som driver veksten, men også behovet for å kunne lagre strøm fra fornybare kilder fører til et betydelig løft.

McKinsey anslår videre at den bratte etterspørselsveksten frem mot 2030 vil føre til behov for 120 nye batterifabrikker som kan produsere batterier i stor skala.

Norge, som skal gå til utvikling, planlegging og bygging. FREYR henter i tillegg inn privat kapital i form av 7,3 milliarder gjennom børsnotering i New York.

Målet er at produksjon i mindre skala skal være i gang i løpet av 2022, og at produksjonskapasiteten vil økes trinnvis frem til 2025. Da håper selskapet hele fabrikk, som vil dekke et areal på 350.000 kvadratmeter, skal være produksjonsklar. Fabrikk i Mo i Rana vil gi opp til 43 gigawattimer med battericelleproduksjon innen 2025. Ved full produksjon, vil fabrikk da ha kapasitet til å levere batterier tilsvarende 800.000 elbiler i året.

Tilgang på ren norsk energi skal bidra til en reduksjon av karbonavtrykket

Konsernsjef i FREYR, Tom Jensen, forteller at ambisjonen er å lage battericeller med verdens laveste karbonavtrykk. Selskapet forventer å kutte karbonavtrykket til deres battericeller med over 80 prosent sammenlignet med konvensjonell battericelleproduksjon. Dette er basert på tilgangen av ren norsk energi, ny teknologi, batterimaterialer fra regionale leverandører og et lokalt økosystem av underleverandører. «Det posisjonerer FREYR som en ledende europeisk leverandør

av bærekraftige battericeller med sterkt redusert miljøavtrykk, produsert av ansvarlige fremstilte råmaterialer og under godt regulerte arbeidsforhold, inn mot eksponentielt voksende markeder», sier Jensen videre.

Ønsker å snu den negative befolkningstrenden

Det er anslått at FREYR ved full produksjon vil ha skapt flere tusen nye arbeidsplasser. I første omgang forventes satsingen å skape rundt 1.500 arbeidsplasser på Helgeland de kommende fire-fem årene.

«Dette er et av de viktigste bidragene industrikommunen Rana kan gi for å nå målsetningen om et grønt skifte. Etableringen er viktig både for kommunen og for landsdelen. Regjeringen foreslår å bevilge 1.8 milliarder til ny flyplass i Nasjonal Transportplan. Hvis vi ser på ringvirkningene av investeringene, vil batterifabrikk og byggingen av en ny, stor flyplass være med på å skape flere tusen nye arbeidsplasser, ikke bare i Rana – men også for Helgelandsregionen og Nordland som helhet. Det vil bidra til stort behov for rekruttering både innen selve industrien, men også innen offentlig sektor», sier ordfører Geir Waage i Rana Kommune.

Arbeidsplassene fra etableringen til FREYR, i tillegg til ringvirkningene som kommunen anslår, vil ha stor betydning for en kommune hvor befolkningsveksten har hatt en negativ trend. Rana er blant kommunene i Nordland som har hatt høyest nedgang i befolkningen fra 2019 til 2020. Foreløpige tall viser en nedgang på i overkant av 100 Rana-væringene siste år.

«Ranas vennskapskommune Skellefteå i Sverige, hvor batterifabrikk NorthVolt er under bygging, har allerede oppjustert forventningene til befolkningsvekst. Dette skal man også gjøre i Rana. Det skal gjennomføres en samfunnsanalyse hvor man ser på hva disse to etableringene vil bety både med hensyn til arbeidsplasser og bygging av nye boliger, i tillegg til samferdsel og logistikk. Summen av disse investeringene vil føre til en positiv utvikling for Rana, så vel som for Helgeland og Nordland for øvrig. Investeringene vil også gi ringvirkninger i form av nye investeringer. Det vil bety nye arbeidsplasser og nye innbyggere. På denne måten vil man bake kaka større og få vekst i sysselsetting og bosetting», fortsetter Waage.

BEDRIFTENES OVERLEVELSE I PANDEMIEN

Det har gått et år siden Norge iverksatte de strengeste tiltakene man har sett siden krigstiden. Næringslivet har tilpasset seg stadige endringer i rammebetingelser, og enkelte næringer har vært særlig hardt rammet av smittevernstiltak, redusert reisevirksomhet, internasjonale makroforhold, og endret konsumentatferd. Med dette som bakteppe skulle man tro at det kom en konkursbølge i 2020. Slik ble det ikke. Noe av forklaringen finner man i at staten åpnet pengesekken når deler av næringslivet måtte stengte ned.

Tallene for 2020 viser at det ble åpnet 142 konkurser i Nordland, mot 164 året før. I et kriseår for næringslivet falt antall konkurser dermed med hele 13 prosent. De nasjonale tallene viser en tilsvarende utvikling, med en reduksjon på 11 prosent.

Selv om antall konkurser i Nordland gikk ned så var det like mange ansatte som ble berørt i 2020 (625) som i 2019 (626). Konkursene i Nordland rammet dermed bedrifter med i snitt flere ansatte i 2020 enn i 2019. For Norge som helhet var antall ansatte rammet av konkurs nærmere 17 tusen personer, en oppgang på 12 prosent fra året før.

I 2019 var det flest ansatte som ble berørt av konkurs innen næringene overnatting og servering (214) og bygg og anlegg (192). Begge disse næringene hadde langt færre ansatte som ble arbeidsledig som følge av konkurser i 2020. For overnatting og servering var det 128 som ble ledig som følge av konkurs, mens tilsvarende tall for bygg og anlegg var 128.

Det var én konkurs i Nordland som skilte seg ut i 2020, og det var produsenten av brannrører, Rapp Bomek i Bodø. Totalt

var det rundt 150 ansatte som ble berørt av denne konkursen. Selskapet sikret videre drift da en rekke nordnorske investorer kjøpte opp konkursboet. Selv om selskapet raskt ble startet opp igjen inngår de i tallgrunnlaget.

Selskapene som gikk konkurs i 2020 omsatte totalt for 721 millioner kroner. Dette var 20 millioner lavere enn i selskapene som gikk konkurs i 2019. Ser man på næringene med størst omsetningsbortfall som følge av konkurs i 2020 skilte industri, bygg og anlegg og varehandelen seg ut. Samlet kunne 70 prosent av omsetningsbortfallet knyttes til konkurser i disse næringene.

Per uke 10 i 2021 har det vært 10 konkurser i Nordland, i tilsvarende periode i 2020 og 2019 var tallene henholdsvis 33 og 50. Også målt i ansatte og omsetning er konkursene så langt i 2021 av mindre omfang enn i de to foregående årene.

At færre selskaper har gått konkurs tyder på at ulike former for offentlig støtte har bidratt til å holde flere konkurstruede selskaper i live. Samtidig frykter mange at det er store mørke-

Foto: Bodø i Vinden.

tall, og at man i løpet av våren vil se en kraftig økning i antall konkurser. Forklaringen på dette er at det offentlige ikke bare har vært raus med å kompensere for bortfall av inntekter, men også har gitt utsettelse av innbetaling av skatt og avgifter. Nasjonalt er det flere tusen selskaper som har fått innvilget betalingsutsettelse, som igjen har ført til at Skatteetaten har begjært færre selskaper konkurs. Når Skatteetaten gjenopptar normal aktivitet, er det ventet en kraftig økning i antall konkurser.

Det siste året har mange bedrifter vært nødt til å øke lånegraden samt bruke av reserver og egenkapital for å holde virksomheten i live. De neste månedene vil bli krevende for svært mange virksomheter, og en rekke av disse er helt avhengig av at samfunn og næringsliv raskt kommer tilbake til en normaltilstand og at reiseaktiviteten gjenopptas.

Kompensasjonsordningen for næringslivet er og har vært en del av regjeringens tiltak for å dempe de økonomiske konsekvensene av virusutbruddet og smitteverntiltakene. Det betyr at de bedriftene som har hatt et stort omsetningsfall kan få kompensasjon fra staten til å dekke en del av sine faste kostnader. Ordningen har blitt rullet ut i to omganger, først fra mars til august 2020, den andre fra september 2020 til og med februar 2021.

Fra mars 2020 til utgangen av januar 2021 har 3.896 søknader til kompensasjonsordningen blitt innvilget i Nordland. Bedriftene som har søkt så langt kan vise til et totalt omsetningsfall på 2,5 milliarder kroner. Selskapene som har fått godkjent sine søknader innen varehandelen, reiselivet og transport kan vise til nærmere en halvering av omsetningen. De største beløpene har blitt utbetalt til aktører innen overnatting og servering. Det er viktig å presisere at hvor det er selskaper som inngår i konsern så er det konsernspiss som søker støtte.

I et fylke som Nordland med mange underavdelinger er det dermed mye støtte som ikke blir registrert i fylket, eksempelvis de fleste av de større hotellene.

BÆREKRAFT I NORDLAND

Sosial Bærekraft		Miljømessig bærekraft	
Fattigdomsrisiko	🟢	Geografisk klimagassutslipp	🔴
Ulikhet i inntekt	🟢	Andel elbiler	🔴
Trangboddhet	🟢	Passasjerkilometer med buss per innbygger	🔴
Kvadratmeterpris enebolig	🟢	Nettoforbruk elkraft husholdninger	🔴
Kvadratmeterpris blokkleilighet	🟢	Husholdningsavfall per innbygger	🟢
Forventet levealder	🔴	Andel husholdningsavfall til gjenvinning	🟢
Legemeldt sykefravær	🔴	Vannkvalitet	🔴
Andel overvektige	🔴	Utslipp fosfor	🔴
Psykiske lidelser	🟡	Utslipp nitrogen	🔴
Andel med friske tenner	🟢	Omdisponering av dyrka mark	🟢
Andel med hjerte- og karsykdommer	🔴	Økonomisk bærekraft	
Tilgang på rekreasjonsareal	🟢	Andel av befolkning som er i yrkesaktiv alder	🔴
Tilgang på naturterreng	🟢	Andel av befolkning som er sysselsatt	🔴
Drepte i trafikken	🔴	Andel unge uføre	🔴
Deltidsarbeid blant kvinner og menn	🔴	Andel med høyere utdanning	🔴
Farpermisjon	🔴	Andel med utdanning på fagskolenivå	🟢
Andel kvinner i kommunestyre	🟡	Frafall i videregående skole	🔴
Innvandrerens deltakelse i arbeidsliv	🟢	Resultater fra nasjonale prøver	🔴
Forskjell inntekt mellom innvandrere og andre	🔴	Andel av virksomheter med FoU	🔴
Valgdeltakelse, kommunestyrevalg	🟡	FoU-årsverk i næringslivet	🔴
Valgdeltakelse, stortingsvalg	🔴	Nyetablering av foretak	🔴
Anmeldte lovbrudd, alle typer	🟢	Bruttoprodukt per sysselsatt totalt	🔴
Anmeldte lovbrudd, vold og mishandling	🔴	Sentralitetsindeks	🔴

Det er andre gangen Indeks Nordland måler bærekraften i Nordland opp mot landsgjennomsnittet. Målingen er harmonert mot FNs 17 bærekraftsmål, som igjen reflekterer tre hovedområder for utvikling: miljømessig, økonomisk og sosial.

Figuren illustrerer hvordan Nordland ligger an i forhold til de tre bærekraftsområdene. Hver av de tre områdene har blitt målt ved å benytte en rekke indikatorer. For hver enkelt indikator har Nordland fått en farge som indikerer om man ligger over eller under landsgjennomsnittet. Det vises til forrige Indeks Nordland for en mer fylldig beskrivelse av metodikk og utvelgelse av indikatorer.

Det er fortsatt slik at Nordland kommer dårligere ut enn Norge på bærekraftig utvikling. Det er bare minimale endringer i verdiene på indikatorene fra forrige måling for ett år siden. Dette er urovekkende når vi ligger langt bak både miljømessig og økonomisk bærekraft. For sosial bærekraft ligger vi om lag på landsgjennomsnittet.

Vi har gruppert indikatorene i hovedkategorier, og sett på hvordan utviklingen har vært de siste 5 årene for disse. Grønn farge indikerer at man går mot mer bærekraftig utvikling, det

motsatte ved rød farge. Pilene i parentes angir hvordan utviklingen har vært siden forrige Indeks Nordland.

Mange av indikatorene påvirkes av langsiktige trender, og vil være vanskelig å snu på kort sikt, mens andre vil være enklere å påvirke utviklingen i. På www.indeksnordland.no vil det gis en mer detaljert oversikt over utviklingen for hver enkelt indikator.

	Miljømessig bærekraft	Økonomisk bærekraft	Sosial bærekraft
Positiv trend siste 5 år	Forbruk (↓) Transport (→)	Økonomisk vekst (→) FuO, innovasjon og omstilling (↓) Utdanning (↑)	Demokrati og kriminalitet (↑) Likestilling og integrering (↑) Trafikksikkerhet (→)
Negativ trend siste 5 år	Vann og avløp (↓)	Klima (↑) Energi (↓) Arealbruk (↓)	Helse (↑) Fattigdom og ulikhet (→) Boforhold og boligpriser (↓)

FORSIKTIG OPTIMISME OM GJENINNHEITING

Når vi for litt over ett år siden presenterte utsiktene for næringslivet i Nordland var overskriften «Forventninger om noe turbulens». Turbulens skulle det bli. Pandemien har hatt betydelige virkninger med redusert mobilitet, nedstengning av virksomheter og omfattende smittevernstiltak. Når vi nå skal gi et nytt anslag for utsiktene er vi er forsiktige optimister, men tror på at mye av aktivitetsfallet i 2020 vil hentes inn igjen i år. Usikkerhet rundt pandemiens utvikling, fortsatt høy arbeidsledighet og svak befolkningsutvikling er med på å trekke anslaget noe ned.

2021 startet med nok en smittebølge, og videre opphenting av økonomien vil være avhengig av vaksineringsstempoet. Tilgangen på vaksiner har vært langt svakere enn man hadde håpet på, og det er fortsatt en frykt for at det kan komme mutasjoner som vaksinene ikke vil være effektive mot. Det er også stor usikkerhet om, og hvor, man kan reise til sommeren. Fjoråret viste at reiselivet i Nordland klarte seg godt gjennom sommeren med nordmenn som var turister i eget land. Resten av året er sektoren helt avhengig av yrkesreiser og kurs- og konferansemarkedet.

Man kan stille spørsmålsteget ved om næringslivet vil ha tilsvarende reise- og møteaktivitet som før pandemien. Mange bedrifter har sett at man klarer seg uten mange av de fysiske møtene, og at digitale hjelpemidler fungerer godt. Vi tror at reiseaktiviteten vil ta seg opp igjen, men til et noe lavere nivå enn før pandemien. Det betyr at det er et omstillingsbehov i reiselivet i tiden som kommer.

En svak kronekurs gjennom fjoråret var til stor hjelp for den eksportrettede delen av næringslivet. Selv om kronen styrket seg mot valutaen til de viktigste handelspartnerne så er den fortsatt svak i historisk perspektiv. Det tyder også på at etterspørselen vil opprettholde seg som følge av høy aktivitet i industrien i Europa, og god etterspørsel etter sjømat. Prisene man oppnår i de ulike markedene vil imidlertid kunne variere, slik som man blant annet så for laks i 2020. Det ventes at omsetningen i sjømatsektoren vil bli på nivå med rekordåret 2019.

Når samfunnet stengte ned våren 2020 dreide husholdningene sitt konsum over fra tjenester til varer. Lavere konsum og mindre reiseaktivitet medførte at mange sparte penger, og mange nordlendinger fikk økt kjøpekraft under pandemien. Etter hvert som samfunnet åpner mer opp vil man se en kraftig økning i etterspørselen etter en rekke tjenester igjen. Vi tror ikke dette vil gå på bekostning av varehandelen, og en stor del av de oppsparte midlene vil sitte løst. Transformasjonen som varehandelen er inne i vil fortsette, og mye av veksten fremover vil komme for netthandel, og i butikker med bredt vareutvalg. Dette går på bekostning av de tradisjonelle faghandelsbutikkene. Det er ikke usannsynlig at man vil se en rekke konkurser i varehandelen også i år.

Ventet renteheving mot slutten av året kan ha en noe dempende effekt på konsumet til husholdningene. Befolkningsned-

gang og mulig renteoppgang til tross, tror vi at boligprisene vil fortsette å øke. Mange steder er det fortsatt få objekter i markedet i forhold til etterspørselen. Vi venter at veksten vil komme bredt, også i de mer usentrale kommunene. At mange boliger benyttes som fritidsboliger i stedet for å omsettes i markedet er med på å trekke opp prisene i distriktene. Det er tegn på at markedet for leiligheter er i ferd med å mettes noe i de største byene, men det er fortsatt god etterspørsel etter andre boligtyper.

Boligbygging vil fortsatt være viktig for aktiviteten i bygg- og anleggsektoren, men det vil være enda viktigere at offentlig sektor gjennomfører planlagte investeringer. Kommuner og fylkeskommunen har hatt betydelig inntektsbortfall og økte kostnader med korona. Det er viktig at den lovtvete kompensasjonen for dette kommer, slik at de ikke utsetter sine investeringsprosjekter. Det er noe bekymring rundt at begrenset saksbehandlingskapasitet i offentlig sektor kan forsinke igangsettingen av en del prosjekter. Nordland var en av vinnerne i Nasjonal Transportplan, og det er store beløp som det skal bygges infrastruktur for i årene som kommer. Investeringer i miljøvennlige løsninger og teknologi vil også være en viktig drivkraft i årene fremover, enten det er snakk om vindmøller, batterifabrikk, hydrogenproduksjon eller lavutslippsfartøy. Etterspørselen etter kontorlokaler kan komme til å falle noe fremover, og gi redusert byggeaktivitet for forretningsbygg. Mer utbredt bruk av fjernarbeid er en viktig forklaring.

Nordland er blant de fylkene i Norge som ble mest skånet for virkningene av pandemien. Dette betyr at vi har god vekstkraft når pandemien slipper taket. Dette momentet må utnyttes. Svært mange unge arbeidstakere har blitt permittert eller arbeidsledig under pandemien. Vår frykt er at vi kan miste mange av disse til andre regioner, når aktiviteten tar seg opp. Det er viktig at vi får så mange av disse tilbake i arbeid igjen, så snart som mulig. Med lavest ledighet i landet i starten av 2021, venter vi at fylket fort havner i en situasjon igjen hvor vi ikke klarer å rekruttere nødvendig og kvalifisert arbeidskraft. Næringslivet bør nå se på muligheten for å rekruttere den arbeidskraften som tidligere var utilgjengelig, enten ved å hente den fra andre deler av landet eller utlandet, eller gjennom å legge til rette for fjernarbeid.

For Nordland er rigget for vekst.

INDEKS NORDLAND

Nummer 18 – Årgang 2021

En rapport om utviklingen gjennom 2020 og utsiktene for 2021

Indeks Nordland

Indeks Nordland er et partnerskap mellom Nordland fylkeskommune, DNB, Innovasjon Norge – Nordland, NHO Nordland, KPB og NAV Nordland.

Rapporten kan du lese og laste ned på kpb.no eller på indeksnordland.no. Her finner du også tidligere utgaver.

Har du spørsmål om Indeks Nordland, kontakt Erlend Bullvåg på e-post: erlend.bullvag@nord.no.

Forfattere

Erlend Bullvåg, Handelshøgskolen Nord universitet
Sunniva Greger, KPB
Carl Erik Nyvold, KPB
Sissel Ovesen, KPB
Marit Kristin Kvarum, KPB
Signe Kilskar, KPB
Andreas S. Knutson, KPB

Prosjektledelse

KPB

Design

by north

Illustrasjoner

Gundersons

ISBN 978-82-8151-067-8

Partnerskap Indeks Nordland

Innovasjon Norge

tlf: 75 54 20 00

www.innovasjon norge.no

Nav Nordland

tlf: 55 55 33 33

www.nav.no

Nordland fylkeskommune

tlf: 75 65 00 00

www.nfk.no

NHO Nordland

tlf: 75 40 25 00

www.nho.no

KPB

tlf: 922 92 725

www.kpb.no

DNB ASA

tlf: 03 000

www.dnb.no

